

Просвітницько-пізнавальний журнал
Школи УкрПросвітницько-пізнавальний журнал Каліфорнія
Школи Українознавства м. Сакраменто, Каліфорнія

РІДНЕ СЛОВО

№ 12 березень, 2012

У школі де є наша рідною мова,
Де світле дитинство ми згадуєм знову,
Де колосом зрілим вже повниться нива -
Нове покоління зростає щасливо!
І лине в простори на крилах, мов птах –
Несе рідну мову в майбутні літа!
Збагачені мудрістю, сильні у слові,
Твої сини й дочки в світі ідуть нові !
Надія Калинюк

РІДНЕ СЛОВО

Видає Школа Українознавства
м. Сакраменто, Каліфорнія
Редактор – Надія Калинюк
Редколегія – Данна Домашук,
Галина Кайдрис
Ел. пошта: nkalinyu@fcusd.org

NATIVE WORD

Published
by Ukrainian Heritage School
in Sacramento, California
Editor – Nadia D. Kalinyuk
Editorial Board – Danna Domashuk
Galina Kaydris
e-mail: nkalinyu@fcusd.org

*Мова – це найцінніший дарунок
людини, її доля, талант. Рідна
мова – це материнська пісня і
молитва над колискою, це шепіт
гаю і рев могутнього Дніпра, це
велич неба і солов'їна пісня у його
просторі, це радість кохання і
сльози відчаю, це те, без чого не
можна уявити собі ні одної людини
чи нації на величній планеті
Земля.*

Любіть свою мову, й ніколи
її не забудьте в житті.
Хай линуть слова барвінкові,
Хай лине вона у світі!

Вона, як зоря пурпурова,
Що сяє з небесних висот,
І там, де звучить рідна мова,
Живе український народ.

Рідне слово на рідній мові
Чую я, хоч живу далеко,
Від землі, де поля волошкові,
Де ще й досі в'ють гнізда лелеки.

Де в серпанку сади вишневі,
Де в покосах срібляться роси,
Дітвори голоси веселі
Ехом линуть дзвінкоголосим.

Й віддають в моїм серці луною
Дивні спогади, рідні звуки.
Назавжди залишилось зі мною
Рідне слово, від мами почуте.

Слово рідне і рідна мова,
На якій колискову мама,
Так багато років тому
Тихо й ніжно мені співала.

Тут, за морем, розділені відстанню
Від землі, на якій зростали
Зрозуміймо цю просту істину,
Понесім рідне слово далі.

Поколінню, яке піднімається
Зрілим колосом в наших угіддях,
Слово рідне на рідній мові -
НЕХАЙ БУДЕ ЙОМУ В НАСЛІДДЯ!!!

Надія Калинюк

Школа Українознавства в інтернеті:

www.ukrherschool.us

ЗМІСТ

	стор.
1. Шкільні свята - випускний	1
2. Свято дзвоника	4
3. Різдвяна програма	6
4. Сторінка вчителя	8
5. Наші успіхи	9
6. Рідний край	12
7. Цікава географія.....	19
8. Українська мова	23
9. Літературна сторінка	28
10. Виховна година	34
11. Поради батькам	36
12. Весела перерва	38
13. Урок культури	40
14. Двомовні діти	45

УЧИСЯ, ДИТИНО

Учися, дитино, бо вчитися треба!
Учися, голубко, хай розум не спить,
Хай серце і воля, і дух росте в силу,
Для життя, для світла треба ся учить.

Учися, дитино, бо світ цей не батько -
Широкий, розлогий, мов поле в степу;
Знайти в нім дорогу той лише потрапить,
Хто служив науці, хто вчився в життю! .

Учися, дитино, бо доля не мати -
Шукать її треба, сама не прийде;
А той її має, той її зазнає,
Кому розум сонцем в головці зійде!

Учися, дитино. Бог буде з тобою,
Пошанують люди, полюбить тя світ.
Учися, щоб сіяв добро поміж люди,
І вічно жить будеш, не згине твій слід!

Учися, дитино, бо вчитися треба;
Шукай сонця правди, хай розум не спить;
Чого научишся, вода не забере,
Не візьме розбійник, вогонь не спалить!

В. Масляк

Летить по небу журавлиний клин –
Посланець із минулого століття.
Де взявся він серед димів і сміття –
Мов сирота, у просині один?

Старий вожак минає наш масив
І повертає в бік Пущі-Водиці.
Невже не знає бідолашна птиця,
Що там реактор трави оросив?

І ми злітаєм, наче журавлі,
Хоч вже давно відбилися від клину –
Безсилі врятувати УКРАЇНУ,
Оцю найкращу часточку землі.

В. Івченко

Краю рідний! Мій далекий Краю!
Як без тебе гірко в чужині!
Хоч у сні тебе я привітаю,
І побачу тільки в сні.

Полетів би я бузьком до тебе
І угледів твої поля,
Де ліси, річки й високе небо,
Де я хлопчиком гуляв.

Та не маю крилець долетіти
До степів, гаїв і рідних хат,
Де цвітуть пахучі, ніжні квіти,
У цвіту буяє сад.

Н. Щербина

**20 років Школі Українознавства
м. Сакраменто-Ранчо Кордова, Каліфорнія
20th Anniversary of the Heritage School of
Ukrainian Studies in Rancho Cordova, California**

5-8 класи Школи Українознавства

1-4 класи Школи Українознавства

**Поздоровляємо читачів нашого журналу,
учительський колектив, батьків та учнів
з 20-ти річчям Школи Українознавства
у Фолсом-Кордова Об'єднаному
Шкільному Дистрікті!**

**Бажаємо нових злетів, натхнення,
успіхів у подальшій праці, щастя в житті!**

*Двадцять років – святкова подія,
В нашій школі у цьому році,
Двадцять років – здійснилася мрія,
Як долали ми перші кроки.*

*Перші кроки – це спогад, як школа
Починалась у церкві на С-стріт,
Як всі роки вона працювала,
Перейшовши на другий рік в дистрікт.*

*Швидко сплинули роки – й сьогодні
подарунок невтомної праці –
сотні випускників – що успішно,
курс навчання пройшли - вісім класів.*

*Разом з цим з серця лине подяка
Для всіх тих, хто підтримував нас,
Всім батькам, читачам, вірним друзям,
Що прислали вітання для нас.*

*Рідна школа – нащадкам у спадок,
Рідна школа – сучасникам в дар!
Рідна школа, а в ній – рідна мова,
І палка, й полум'яна, як жар!*

*Надія Калинюк,
директор Школи Українознавства*

З історії заснування і діяльності Школи Українознавства м. Сакраменто, Каліфорнія

У 2012 навчальному році виповнилося 21 рік від заснування Школи Українознавства у м. Сакраменто, штат Каліфорнія, і 20 років, як школа працює під підпорядкуванням Фолсом Кордова Об'єднаного Шкільного Дистрікту.

У 1988-1989 році до м. Сакраменто почали прибувати сім'ї імігрантів з України, (на сьогодні - це вже багатотисячна українська громада). Майже в кожній сім'ї було п'ятеро, а то і більше дітей. Стало помітно, що діти відразу починали говорити англійською мовою, а рідну почали швидко забувати. Отож, треба було вчити дітей рідної мови, щоб коли вони повиростають, не дорікали, чому батьки не зберегли рідну мову в них.

Перші заняття з українськими дітьми, тобто, перші кроки українська школа почала в 1991-1992 навчальному році в Церкві Триєдиної Благодаті (в приміщенні Китайської Церкви, по вулиці C Street, недалеко від центру м. Сакраменто). Першими учителями – засновниками нашої школи були: Надія Калинюк, Любов Болебрух, Аркадій Яслинський, Світлана Касянчик. Вони своє серце, як писав видатний український педагог Василь Сухомлинський, віддавали дітям.

Приміщення церкви, в якому проходили заняття, було непридатним для навчання: тіснота, діти сиділи на церковних лавках, писали на дощечках. Ось як згадує історію заснування школи Любов Болебрух: “Незважаючи на всі незручності, діти відвідували школу з великим бажанням. І вони, і їх батьки були зацікавлені в навчанні. На перервах можна було почути дитячий сміх, спілкування на рідній мові. Це додавало натхнення працювати далі при будь-яких умовах та обставинах.” Вчителі бачили, що бажаних навчатися рідному українському слову щотижня збільшувалось, і турбувалися непридатністю церковного приміщення.

Тому, у 1992 році, за допомогою Надії Калинюк, яка на той час уже працювала у державній школі і при сприянні Джуді Луїс, адміністратора Фолсом Кордова Об'єднаного Шкільного Дистрікту, школа перейшла з церковного у приміщення державної школи Williamson Elementary, і була зареєстрована в статусі, як “ Ukrainian Heritage Language Saturday School.” Фолсом-Кордова Об'єднаний Шкільний Дистрікт з 1992 навчального року є першим і єдиним спонсором школи протягом усіх років її діяльності.

Звичайно, навчати дітей у державній школі, де все відповідає державним стандартам

згідно сучасних вимог до навчання – це великий привілей для вчителів, учнів, батьків, усієї української громади. Проте, все це вимагало і вимагає від школи великої відповідальності і дисциплінованості. Завдяки наполегливій і творчій праці адміністрації школи, учителів, учнів, батьків, проведенню цікавих міроприємств школа продовжила свою працю, але вже в кращих умовах.

В школі, згідно державних шкільних інструкцій, обов'язком вчителя є не тільки навчати учнів, а й проводити додаткові шкільні міроприємства. Ось тому, з метою глибокого пізнання української культури, розширення своїх знань, учителі разом з учнями проводять шкільні ранки, присвячені українським поетам, письменникам Т. Шевченкові, І. Франкові, Лесі Українці, "Свято Рідної мови", "День Подяки", "Свято Матері", зустрічі з відомими людьми з України, та ін.

Школа також самостійно виробила свою власну навчальну програму по предметах, по темах, по уроках, по класах і користується нею з постійними оновленнями та доповненнями у відповідності до оновлення програм для загальноосвітніх шкіл в Україні з 1-го по 8-ий клас. Фолсом Кордова Об'єднаний Шкільний Дистрікт приділяє важливу увагу навчальній програмі – головному документові вчителя, і всі навчальні програми, підручники і посібники, розпрацьовані вчителями школи, є власністю дистрікту, як юридичної особи.

У школі було складено навчальні програми з Історії України та Української літератури для 7-го і 8-го класів та з Української культури для 8-го класу. Запроваджено для навчання у 8-их класах підручник з Історії України (частину книги - період після II світової війни) професора Йорського Університету в Торонто (Канада), українця за походженням Ореста Субтельного, визнану на Заході кращим популярним викладом історії України англійською мовою. Ця книга є також популярною в Україні. Школою розпрацьовано і упорядковано підручники – посібники з Української літератури для 7-го і 8-го класів, які видані на кошти школи. У підручнику з Української літератури для 8-го класу є дарчий надпис: «Першим випускникам нашої школи присвячуємо. Дирекція Школи Українознавства м. Сакраменто».

Вагому допомогу у цій творчій праці надала школі випускниця Луцького Державного Університету імені Лесі Українки, Відмінник Народної Освіти України п. Антоніна Яскевич. Школою випущено також «Українську Абетку», книжку-розмальовку, яку написала Надія Дем'янівна Калинюк, директор школи. Гарно художньо її оформили, проілюстрували дитячими малюнками Данна Домашук та Лариса Маєвська. Ця книжка розрахована для дошкільнят та учнів першого і другого класів.

Творчим доробком школи є шкільний просвітницько-пізнавальний журнал «Рідне

слово», який наша школа видає, по можливості, усі ці роки. Він має своїх читачів в Україні, Німеччині, Канаді та в різних штатах Америки.

Батьки учнів – вірні і надійні помічники школи. Вони протягом усіх цих років надавали і надають школі велику допомогу, а саме: проведення шкільних ранків, оформлення сцен для виступу дітей, фотографування, чергування під час шкільних перерв тощо. Володимир Козлов довгий час очолював Батьківський Комітет школи.

У школі діє хор учнів і ансамбль бандуристів. Його засновницею в українській школі і в м. Сакраменто взагалі, є п. Оля Герасименко-Олійник, випускниця Львівської консерваторії, колишній старший викладач консерваторії, Заслужена артистка України. Школою закуплено бандури для наших бандуристів та українське вбрання для шкільного хору. Шкільний ансамбль бандуристів під керівництвом Олі Герасименко-Олійник виступає не тільки на всіх шкільних ранках, але й на фестивалях, святкуваннях з різноманітним репертуаром, чим додає авторитету школі не тільки серед української громади, але й серед інших культур США.

Школа Українознавства пишається своїми випускниками, які вже рахуються сотнями. Наші учителі є у постійному творчому пошуку покращення своєї праці, в урізноманітненні методів навчання та виховання, пам'ятаючи слова видатного українського письменника, філософа Г. Сковороди: “Довго сам учись, якщо хочеш учити інших”.

Оглядаючись на пройдений 21-річний шлях нашої школи, ми бачимо, що нелегко прийшлося нашим учителям, бо все потрібно було виконувати самостійно і бути не тільки педагогом, а й методистом у повному розумінні цього слова. Цю нелегку працю виконували такі вчителі, як: Любов Болебрух, Аркадій Яслинський, Світлана Касянчик, Лія Сільчук, Ольга Гридюшко, Людмила Сільчук, Мотря Томків, Ірина Лещинська, Людмила Журавель, Данна Домашук, Ольга Шевчик, Тамара Ромасьо, Віта Артишук, Марія та Микола Павлицькі, Жанна Марін. Багато праці приклали до складання навчальних програм з різних предметів у різних класах такі вчителі: Любов Болебрух, Лія Сільчук, Ірина Лещинська, Людмила Сільчук, Едуард Тишкевич. Доброю педагогічною допомогою були грамотні консультації д-р Мотрі Томків, п. Богдана Сторожука. Завуч школи - Данна Сергіївна Домашук - уже багато років очолює вчительський колектив, розпрацьовує і особисто контролює навчальні програми по класах, планує всі шкільні міроприємства.

На сьогоднішній день Школа Українознавства продовжує проводити заняття у приміщенні державної школи. У ній навчаються учні з першого по восьмий клас. І щороку заняття в школі закінчуються випускним – Святком Останнього Дзвоника!

Свято випускного 2011

*Ось зайдуть на лінійку востаннє
Наші учні - найстарший клас.
Хай здійсняться всі ваші бажання,
Ми ласкаво запрошуєм вас.*

Такі рядки з вірша, пролунали до випускників та запросили їх до святкового залу, де на них чекали з нетерпінням їхні батьки, родичі, друзі, учні Школи Українознавства, улюблені вчителі.

Усміхнені, одягнені в вишиванки, з букетами квітів у руках, такими запам'ятаються нам всім випускники Школи Українознавства 2011 року. Всі слова привітань і добрих побажань у цей день лунали на адресу випускників. Першою до них, з вітальним словом, звернулася директор Школи Українознавства Надія Дем'янівна Калинюк, яка з материнською теплотою і директорською строгістю дала добрі настанови учням.

Ми раді, що про наше існування не забуває наше Українське Консульство, що у місті Сан-Франціско. Ось уже декілька років підряд представники консульства відвідують нас на свято випускного. Ми завжди радо вітаємо наших гостей. На цей раз, це були: Генеральний консул Сергій Альошин та замісник Генерального консула Олександр Гаман. Зі словами побажань до випускників звернувся Сергій Володимирович Альошин, а також вручив офіційний лист-подяку дирекції школи та педагогічному колективу Школи Українознавства.

Зі словами вдячності школі та учителям, звернулася випускниця Куманська Софія. Після теплих слів подяки, останні рядки її виступу звучали так:

*То ж хай наша школа цвіте-процвіта,
Хай слава про неї лунає,
Учнів вам здібних, щастя й добра,
Хай всі вас й завжди поважають.*

За традицією, яка склалася у школі, випускники передали символічний ключ знань своїм друзям, семикласникам. А також, у подарунок вчителям, випускники заспівали пісню «Вчителько моя». Її виконували випускники: Наталя Гуцан, Ващук Дана, Гаврильчик Діана, Бричук Тетяна, Мельник Елла, Мельник Вікторія, Павлусь Оксана.

Під час пісні, випускники подарували квіти вчителям.

Виступ директора Н.Д. Калинюк.

Не обійшлося свято без подяки батькам.

*Вклоняємось низенько до землі
Усім батькам, які прийшли до нас на свято.
Прийміть уклін, шановні, дорогі
І найдорожчі в світі – мама й тато!*

В подарунок для батьків прозвучала пісня «Шануйте батьків». Її виконав сімейний квартет: Діана, Христина, Едуард та Ілля П'явки, учні Школи Українознавства.

Кульмінаційним моментом свята було вручення Свідоцтв про закінчення восьмирічної освіти, табелів успішності та похвальних грамот.

На закінчення, випускники виконали прекрасну пісню, в якій ще раз прозвучала подяка

На фото: у першому ряду (зліва направо): І. Тискій, К. Кулинин, консул О. Гаман, Генеральний консул С.В. Альошин, директор Н.Д. Калинюк, завуч Д.С. Домашук, д-р Л. Йова, вчитель 8-го кл. Л.К. Болебрух, Заслужена артистка України О.В. Герасименко-Олійник, Х. Шевчик; у другому ряду: Е. Мельник, Т. Бричук, О. Павлусь, Д. Вашук, Д. Гаврильчик, Д. Вознюк, Х. Гонтар, А. Костюк, Н. Гуцан, С. Куманська, М. Міщук, В. Мельник; у третьому ряду: О. П'явка, О. Навроцький, І. Лещинський, Ю. Кулинин, Р. Сільчук, Т. Навроцький, Р. Кухарець.

школі, вчителям, батькам. Слова пісні написані директором школи Надією Дем'янівною Калинюк та музика - Олею Герасименко-Олійник, керівником мистецьких програм при Школі Українознавства.

Ось декілька рядочків з цієї пісні:

*Подяка усім вчителям і батькам,
За все, що для нас ви зробили,
Низький вам уклін до землі, дорогі
Що рідної мови навчили!*

Першокласники не залишили своїх старших друзів – випускників без подарунка.
Для них вони виконали пісню «Щасливої дороги наші учні» (сл. Н. Калинюк, муз. О. Олійник).

*Нехай Вам усміхнеться Ваша доля,
Нехай серпанком встелиться Ваш шлях.
Бажаєм бути сильними у слові,
Також успішними у всіх ваших ділах!*

Такими гарними словами побажань закінчили першокласники свою пісню-подарунок.

Випускник Олексій Навроцький та першокласниця Тетянка Барз, на прощання, задзвонили випускникам у шкільний дзвоник.

*Ось срібний голос дзвоника лунає,
Випускників останній кличе раз,
В однім пориві всі серця єднає.
Щасливо друзі, всім у добрий час.*

Хай дорога, обрана вами, любі наші випускники, буде правильною і щасливою!

*Д.С. Домашук
Завуч школи*

На фото: Випускники вітають учителів пісню. Вчителі (зліва направо): І.С. Лещинська, І.А. Ярмола, Л.М. Журавель, Н.А. Гайдучик, Л.Ф. Луців, Т.О. Ромасьо, М.М. Павлицька, Г.К. Кайдрис, А.О. Петрик, О.І. Шевчик, Л.К. Болебрух.

Свято останнього дзвоника

Свято повинно бути яскравим і таким, яке запам'ятовується надовго. Саме таким було *Свято останнього дзвоника* у Школі Українознавства, яке проходило 21 травня 2011 року. Актівий зал школи ніби розцвів від розмаїття повітряних кульок, які були виставлені на помості сцени. Учні з нетерпінням та цікавістю дивились на це різнобарв'я та думали: «А що ж зроблять з повітряними кульками, для чого їх сюди виставили, і кому вони припадуть???....» Але, все по-порядку.

*Нас зібралось
тут багато:
є і мами, є і тата.
Мова рідна тут звучить,
мов джерельце те дзюрчить.*

Ці рядки з вірша, які прозвучали на початку урочистої лінійки, сказали про все: хто прибув на свято і що будуть робити на святі. І от, нарешті, учням було об'явлено, що різнокольорові кульки будуть вручені у подарунок тим учням, які отримають похвальні грамоти. Мало того, до кожної повітряної кульки

була прив'язана смачнюща цукерка. Радість була подвійна, і всі тільки чекали: кого ж визвуть для нагородження, хто ж будуть ті щасливчики?... Але трошки довелося почекати.

Для початку, у подарунок усім присутнім, першокласниця **Тетянка Барз** заспівала гарну пісню «Наша мова кольорова». Їй підспівували всі учні школи. Потім кожному класу потрібно було дати відповіді на задані питання, щоб пересвідчитися, чи учні не дармували цілий рік, а наполегливо навчалися, а вчителі - добре навчали.

Для прикладу, ось деякі з завдань.

Перший клас повинен був прочитати слова: *школа, першачки, молодці*. З чим вони справились просто блискуче, без нічиєї допомоги, самостійно прочитали слова.

Четвертокласники, так як вони вивчали новий предмет географію, мали сказати, яка є найвища гора в Україні, розтлумачити про таке поняття, як «мішані ліси», та які звірі там мешкають.

Шостий клас давав відповіді з питань історії. Їхнім завданням було сказати: хто такі були козаки, та де вони селилися, а також назвати, яких вони запам'ятали українських гетьманів. У відповідь можна було почути імена таких відомих гетьманів як: Байда-Вишневецький, Іван Підкова, Северин Наливайко, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа.

З відповідей учнів, можна було зробити висновки, що навчальний рік не пройшов намарно для них.

І от нарешті настав той момент, коли повітряні кульки та цукерки повинні були знайти своїх хазяїв. Тобто, момент нагородження учнів грамотами. Кожен думав, що можливо у те число щасливчиків попаде і він. Але попали лише ті, хто наполегливо працював на протязі усього навчального року. Старанні учні отримали похвальні грамоти за навчання, поведінку, відвідування, зразкове ведення зошитів.

На той час, коли остання повітряна кулька з цукеркою знайшла свого хазяїна,

урочиста лінійка підійшла до завершення.

На прощання, учням нагадали, щоб під час літніх відпусток, вони хоча б зрідка не забували заглянути до книжки, щоб почитати по-українськи.

Продовження свята відбувалося далі по класах, зі смачними стравами та так добре відомою і улюбленою піццою. Також вчителі, подарували кожному учневі фотографію класу, де вони всі

На фото: завуч Данна Сергіївна Домашук, учителька 1-го класу Марія Миколаївна Павлицька; учні 1-го класу(зліва направо): Якимюк Джоенна,Телетьон Дмитро, Мудрик Юрій, Колотюк Еріка, Дорошук Антон, Величко Давид, Барз Тетяна.

сфотографовані в українських вишиванках.

Різдвяна програма у Школі Українознавства

Наша школа кожної суботи гостинно відкриває класи для молодшого покоління українців у Сакраменто, щоб вони вивчали мову, культуру і традиції своїх батьків.

Одним з величних свят в українців вважається Свято Різдва Христового, яке святкують на всіх континентах, де б не проживали наші співвітчизники. Школи Українознавства у Сполучених Штатах величаво відзначають це Свято, і учні заздалегідь готуються до нього. Тому то і в нашій школі в суботу, 18 грудня для молодших класів було проведено Свято Різдва, у якому виступили учні різних

класів з поезією про народження Ісуса Христа, віршиками про зиму, про сніг, а також зі співами традиційних колядок.

Сцена була прикрашена прекрасною картиною – пейзажем зимових Карпат та українських хаток і церкви, яку створила недавно прибула до Сакраменто професійна художниця Маргарита Чаплінська. Їй у цьому допомагали учні з її художньої студії, які також вчать у нашій українській школі – Меланя і Ксеня Кузьо, Данило Коханий, Таня Барз та ін. Вони намалювали звірів, які заховалися у віттях дерев, чи під кущиками.

Учнів та учителів привітала завуч Дана Сергіївна Домашук, і всі разом проспівали колядку "Нова радість стала".

Гарним віршем "Різдво Христове" відкрила концерт учениця 4-го класу Естер Сільчук, за якою віршик «Білі мухи» (про сніжинки) виконала учениця 3-А класу Олеся Куманська. Перший клас представила Оленка Павлусь, а Джессіка Луцик (5-Б клас) та Діана Кухарець (6 клас) виконали гарну колядку «Спас нам народився».

Хоровод "Сніжинки" показали учні школи початкових класів Таня Барз, Ксеня Кузьо, Настя Кохана, Устина Дроздовська, Меланія Кузьо, Софія Шевчик, Інна Длугань та гості – Іринка та Юля Монастирські, Марія Грабовська і Софійка Соколович (кер. Оля Олійник).

Вірш "Він прийшов на землю" виконала учениця Діана Мельник. Гарну пісню "Зірка ясна сяє з неба" - проспівала учениця 5-б класу Христина П'явка. Вірш "Покинувши рідну країну" виконав учень 2-б класу Максим Колотюк, а троє учнів з 3-го класу Лана Члек, Дарія Кравцова та Давид Колотюк допомагали співати

загальні колядки.

Колядка "Ой, у Вифлеємі" прозвучала у виконанні ансамблю дітей, який організувала Оля Олійник, як також і казка «Рукавичка», котра всім сподобалася, а особливо самим виконавцям. Вони додали й трішки більше ролей, так що на сцені крім основних і відомих Мишки, Жабки, Зайчика, Лисички, Кабана, Вовка і Ведмеда - появились Котик, Свинка, Курочка та Овечка-мемечка.

← Оля Олійник і Маргарита Чаплінська на шкільній виставці

Глядачі також мали змогу оглянути виставку робіт художниці Маргарити Чаплінської та її учнів.

Загальним співом "Небо і Земля" закінчилося наше свято, і учні з вчителями розійшлися по класах, щоб далі святкувати останній день в цьому півріччі – перед зимовими канікулами.

*Оля Герасименко-Олійник
Керівник мистецьких програм школи*

Я дуже люблю свою роботу. Моя робота – це навчати дітей. Я навчаю вже сімнадцять років, і настільки можу захопитися своєю працею, що мене треба від неї відривати. Завжди хочеться щось нове розказати і зробити, щоб зацікавити дітей, щоб доступніше викласти те, що дається важко і не є таким цікавим. Школа стала частиною мого життя.

Одного разу мій син приніс поздоровлення з Днем Мами з американської школи (тоді він ходив у третій клас). Це був диск з відео записом. Діти всі по черзі говорили побажання своїм мамам. Всі дякували за те, що мами купують їм різні речі, годують, возять у різні місця. А мій син подякував мені за те, що я його навчаю. І повторив це декілька разів. Вся моя сім'я, і я також, дуже сміялись. Більше того, він ще приніс листівку, і в ній було написано теж саме, а в кінці добавлено: „Навчай мене і далі.”

Я працюю п'ять днів – в англійській школі, і шостий – в українській. Ці дві школи дуже відрізняються одна від одної. Субота - єдиний вихідний день, коли можна рано не вставати, день, який можна присвятити своїй сім'ї, дітям, батькам, кудись поїхати відпочити, чи просто зробити якусь домашню роботу, якої завжди безліч. Та цей день на протязі багатьох років я присвячую іншим дітям. Дітям, які часто не розуміють, чому їм потрібно ходити ще один день до школи, і для чого вона взагалі потрібна. Дітям, які часто показують і висловлюють своє незадоволення і неслухняність, незацікавленість і байдужість, а часом і неповагу. На жаль, в моїй практиці вчителювання зустрічаються і батьки, які не бажають підтримати вчителя.

Чим я рухаюсь, і що мені дає енергію знов повторювати одне й те саме з року в рік? Це любов до моєї праці і до тих же самих дітей. Це моменти, коли після важкого дня хтось один з учнів підходив і дякував, обнімав, дарував квіти на свята, чи просто зі мною поговорив. Це коли хоч один з батьків підтримав, підійшовши після уроків чи зателефонував. Це мрія, що колись діти все зрозуміють і зроблять правильні висновки, що будуть славити Бога українською та англійською мовами, що так само полюблять людей різних національностей і будуть їм розказувати про Того, Хто дав їм цю любов, і згадають, що колись, одного суботнього дня, одне почуте речення заставило змінити усе їхнє життя.

*Ірина Лециньська
вчитель 5-го класу*

Місто Ранчо Кордова - в десятці кращих міст країни!

Мер міста Ранчо Кордови – Давид Сендер, член правління міста Лінда Бадж та Надія Калинюк з представниками від трьох програм.

Минулого літа, у червні місяці, у місті Канзас Сіті, штат Мізурі, на національному рівні відбувся черговий конкурс під назвою «All American Cities». Команда міста Ранчо Кордова, яку очолювала мерія міста, і девізом якої було - «Ми робимо неможливе – можливим» - представила на розгляд прискіпливого журі три програми, які ефективно працюють у Ранчо Кордові. Це програми: по допомозі безпритульним дітям, залучення емігрантського населення та їхніх дітей у роботу шкіл та співпраця з місцевим управлінням. Коли всі виступи, представлення та переживання були позаду, команда міста Ранчо Кордови була нагороджена вищою нагородою, ввійшовши в десятку кращих міст Америки, які отримали титул «All American Cities»..

Ця програма-конкурс існує більш, як 60 років і фінансується Національною Цивільною Лігою, яка нагороджує міста, райони і окремі регіони країни за визначні досягнення у вирішенні цивільних питань громади. Для того, щоб перемогти, місто повинне продемонструвати уміння вирішувати проблеми з новаторською стратегією, яка сприяє залученню та співпраці між міським, приватним та іншими секторами. «Ця програма-конкурс упродовж усіх цих років представляє різні програми в обслуговуванні і допомозі населенню, які дійсно спрацьовують для американської громади та суспільства. Вони беруть найважчі проблеми та спірні питання їхніх громад та шукають новаторські шляхи їх вирішення для кращого майбутнього. Ми є

натхненні їхніми досягненнями кожного року» - такий коментар дала президент Національної Цивільної Ліги Глорія Рубіо Кортес на заключному засіданні після вручення нагород у м. Канзас Сіті.

Команду Ранчо Кордова репрезентував широкий спектр учасників, це: мерія міста, депутати місцевого управління, вчителі, бізнесмени та випускники суботніх шкіл. В основу змісту виступу були покладені три проекти, одним з яких був: «Культурно-освітні Національні Суботні школи у місті Ранчо Кордові». На даний момент тут існують три суботні школи: українська, російська та іспанська. Всі вони знаходяться у державних приміщеннях шкіл Фолсом Кордова Об'єднаного Шкільного Дістрікту під керівництвом директора Надії Дем'янівни Калинюк. Вона ж і представляла суботні школи у програмі-конкурсі «All American Cities». Вести уміле керівництво трьома школами, де навчаються учні різних культур, соціального рівня і релігійних поглядів - нелегка праця. Вона вимагає багато самопожертви та висококваліфікованого підходу, глибоких знань у справі шкільництва, законів та правил. Та ось вже який рік директор разом з педагогічним колективом справляються з цим блискуче. Тим більше, коли приходять признання, та ще й з високих інстанцій, тоді забуваються всі труднощі та прикрощі, які мали місце у минулому. Так сталося і цього літа.

Робота та ефективність існування Суботніх шкіл відмічена мером та місцевим керівництвом міста, більше того, було вирішено представити цей проект на національному рівні, як один з головних, щоб виграти у програмі-конкурсі «All American Cities». І результати не заставили себе чекати.

Найвища нагорода отримана – місто Ранчо Кордова увійшло в десятку кращих міст країни! Як приємно, що в цьому є заслуга роботи Суботніх шкіл Фолсом Кордова Об'єднаного Шкільного Дістрікту! Вітаємо всіх – адміністрацію, учительський колектив, батьків та учнів! Бажаємо нових злетів та досягнень!

Місто Ранчо Кордова святкує!

Rancho Cordova: All America City 2010

On July 1, 2003, after more than 20 years of advocacy, the City of Rancho Cordova officially incorporated, becoming the 478th city in the State of California. Located in the eastern part of Sacramento County, Rancho Cordova is a community with a rich history including the first 12 miles of railroad in California, a thriving military base in its time, and the home of a successful aerospace company. The community chose to incorporate in order to retain and improve its identity and quality of life, to increase representation and accessibility of local government, to provide greater control over local land use, planning, and regulatory matters, and to provide an increased level of service to Rancho Cordova residents.

Rancho Cordova's 25-member delegation built their presentation around the theme "We Make the Magic" and spotlighted three signature projects to demonstrate collaboration, innovation, civic engagement and more in local problem-solving. The Rancho Cordova application was crafted by the Cordova Community Council. Local projects included:

- **Project 680**, the grassroots effort led by Cordova Towne neighborhood activist Ryan Lundquist, which collects everyday items such as socks, underwear and shoes to benefit homeless children in the Folsom Cordova Unified School District. The project draws its name from the 680 children who have been identified as homeless in the FCUSD.
- **Rancho Cordova Cultural Heritage (Saturday) Schools**, a collaborative effort of immigrant parents and the Folsom Cordova Unified School District to preserve and honor arts and culture of mother countries. The project builds bridges between immigrant groups and the community at-large, has improved academic performance among immigrant children and has provided for cultural enrichment for the entire population of the city.
- **The Rancho Cordova City Hall project**, which is providing a "civic heart" for the new city, incubating business and community engagement, as well as serving as a home for municipal services. The City Hall project has fostered important civic links as the community matures as an incorporated city and is a symbol of change and progress in a city striving to change its image.

"Winning this recognition not only affirms we are on the right track as we enter this new chapter in our history, but will spur us on as we ride this second wave," said David Sander, Rancho Cordova City Councilman and president of the Cordova Community Council. "Our 'We Make the Magic' theme is our expression of our great optimism for our city -- and recognition that it takes the hard work, creativity and hope for our future that is expressed in so many ways by our citizens to make things happen."

<http://www.ranhocordovaallamericacity.com>

Кам'янець- Подільський, одне з найдавніших міст України, належить до визначних явищ європейської культури. Скелястий острів, оперезаний тугою петлею річки Смотрич, що тече у мальовничому глибокому каньйоні, став своєрідним природним п'єдесталом, на якому впродовж понад десяти століть відомі й невідомі майстри творили справжнє кам'яне диво. Кам'я-нець-Подільський і сьогодні чарує неповторною єдністю ландшафту та архітектури.

Історичне минуле Старого міста приховує безліч таємниць. Досі остаточно не встановлено, коли виник Кам'янець. Деякі історики вважали, що місто було побудоване на початку нашої ери даками в період римсько-дакійських воєн.

Герб і Прапор Кам'янця-Подільського

Називалося воно тоді Петридавою або Клепідавою (від грецького “петра” чи латинського “ляпіс” – камінь та дакійського “дава”- місто). Завдяки праці дослідників безперечно доведено існування міста за давньоруських часів. Реставратори знайшли рештки житлових і оборонних будівель XI-XIII століть і цим спростували версію, яка побутувала щодо виникнення міста наприкінці XIV століття.

У перших давньоруських літописах Кам'янець згадується як одне з міст Галицько-Волинського князівства починаючи з 1196 року. Місто пережило навалу орд Батия. На території замку знайдено рештки укріплень XII-XIII століть, а в центральній частині старого міста під час реставраційних робіт виявлено залишки дерев'яних жител тих часів, знищених пожежею.

Вигідне географічне положення протягом XIV-XVIII століть привертало до Кам'янця увагу численних завойовників, які бачили в ньому природний воєнний форпост. Після короткого (1374-1430) панування литовців місто надовго підпало під владу Польщі (1434-1793). За час свого панування поляки збудували тут чимало культових, житлових та оборонних будівель, які багато в чому сформували вигляд Кам'янця. Наклав свій відбиток на його архітектуру і короткий (1672-1699) період турецького панування. Втім, давньоруські будівельні традиції, під впливом яких вже на початку XV століття склалися основні риси планування і архітектури міста, переважили і західноєвропейські, і мусульманські канони.

За свою багатовікову історію місто-музей зазначало чимало руйнувань і перебудов. Але, незважаючи на це, давня територія Кам'янця зберегла свою архітектурну неповторність. Протягом багатьох віків Кам'я-нець-Подільський

був осередком культурного життя Поділля. Тут у XVII столітті працювали вірменські історики, автори історії Хотинської війни Ованес і Степа-нос Рошка, художники І. Прахтль (XVIII століття), Д.Сампіні (XIX століття) та ін.

У місті діяли дві духовні семінарії, з 1840-х років - перша російська гімназія. 1899 року було відкрито Пушкінський народний будинок, на початку XX століття засновано технічне училище, а у 1918 році - український державний університет. З містом пов'язані імена видатних діячів української та російської культур -Т. Г. Шевченка, С.В.Руданського, А. П. Свидницького, В. К.Розвадовського, С. М. Сергєєва-Ценського, П. Г. Житецького, М. Д. Леонтовича, М. В. Молчановського, М. О. Грінченка. Тут жили і працювали відомі історики Поділля Є. Й., Сіцинський та О. Прусевич.

Національний Університет ім. І. Огієнка

На початку XX століття Кам'янець був 40-тисячним містом із розвинутою на той час промисловістю. 14 березня 1914 року на станцію «Кам'янець-Подільський» прибув перший потяг.

З початком Першої світової війни 4 серпня 1914 року австро-угорські війська захопили Кам'янець-Подільськ, але наступ 8-ї російської армії під командуванням генерала від кавалерії О. Брусилова змусив їх уже за 2 дні відступити. У роки війни в місті розміщувалися штаб Південно-Західного фронту, тилові установи, шпитали.

Після Жовтневої революції (1917) від березня 1918 року протягом 2 місяців Кам'янець був осередком Подільської землі. Загалом у період визвольних замахів українців (1918—21 роки) — це головний центр формування військ Української Народної Республіки, а 22 березня 1919 — листопад 1920 — столиця Української Народної Республіки. У цей же період, у 1918 році в місті було відкрито Державний Український Університет, першим ректором якого став Іван Огієнко (від 2008 року — Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка).

Із входом у місто 16 листопада 1920 року частин Червоної армії тут остаточно було встановлено Радянську владу.

У 1928 році Постановою РНК УРСР Стара фортеця була оголошена державним історико-культурним заповідником.

Від 1937 року (до 1941 року) місто було центром Кам'янець-Подільської області. У перші дні липня 1941 року Кам'янець-Подільський був окупований німецько-фашистськими загарбниками. Бомбардування міста під час війни та запеклі бої в березні 1944 року за визволення міста перетворили його на руїни. У повоєнний час у Кам'янці-Подільському відбулись значні зміни: з'явилися великі промислові підприємства — цементний, кабельний, приладобудівний заводи, відкрились нові учбові заклади.

Від 1991 року Кам'янець-Подільський — у складі незалежної України, і у теперішній час є значним економічним, культурним, освітнім і туристичним осередком держави.

Кам'янець-Подільський був населений представниками трьох общин - русинів (українців), вірмен та поляків, кожна з яких мала по кілька храмів. У період розквіту середньовічного міста тут існувало понад 30 культових споруд, з яких донині збереглося 13.

Найдавнішим історики вважають православний Воскресенський монастир, котрий існував на Руських фільварках у XII столітті. Серед збережених культових пам'яток найстарішою є вірменська Благовіщенська церква, яку історики відносять до XIII століття. Колись вона була головним храмом вірменської общини і за розмірами не поступалася великій Миколаївській церкві, збудованій століттям пізніше (збереглася в руїнах). Після того як Благовіщенська церква наприкінці XVII століття була зруйнована турками, вона не відновлювалася. Збереглася лише олтарна частина, яка була перетворена на каплицю.

Кафедральною церквою української общини в XVI-XVII столітті була церква св.Трійці, яка, за даними деяких джерел, будувалася ще у XIV столітті при литовських князях Корятовичах. З 1781 року соборною церквою стала Іоанно-Предтеченська (XV століття), розташована на Вірменському ринку. Обидві

Ян де Вітте - будівничий і захисник Кам'янця.

споруди були розібрані у 1930-х роках. До подібного архітектурного типу належить і Петропавлівська церква (XVI століття), розташована на вул. К.Маркса (кол. Татарській). Цікавою особливістю згаданих споруд була наявність мурованих дзвіниць, пристосованих до оборони.

У XIX столітті три православні церкви з'явилися за межами острова: Георгіївська - на Польських, Покровська - на Руських фільварках, Олександро-Невська - у Новому місті.

Багато православних храмів, що формували неповторний вигляд середньовічного міста, не збереглися. Не дійшли до нас церкви св. Михайла та

Успіння св. Марії в північній частині Старого міста, дерев'яна Вознесенська церква на Вірменському ринку, Миколаївська (українська) церква на південному краю острова, три церкви (Спаська, Онуфріївська та Христо-рождественська) в каньйоні Смотричу та церква в замку. Усі вони існували в другій половині XVII століття.

Майже вся західна частина Старого міста за часів середньовіччя складалася з костьолів та монастирів. Це монастир єзуїтів (не зберігся), Петропавлівський костьол, костьол Катерини, монастирі францисканців, домініканок, кармелитів (не зберігся), тринітаріїв. У центральних кварталах міста розташований комплекс Домініканського монастиря- найдавнішого у місті, заснованого ще у XIV столітті й остаточно сформованого в середині XVIII столітті в стилі барокко (архітектор Ян де Вітт). Кафедральним був Петропавлівський костьол, розташований в північно-західній частині Центральної площі. Споруда,

будівництво якої почалося ще у XV столітті, протягом віків неодноразово

добудовувалася. Одна з найцікавіших прибудов у вигляді мінарета з'явилася в кінці XVII століття за часів турецького панування.

Культове будівництво у Кам'янці-Подільському являє собою своєрідну архітектурну енциклопедію різних стилів та епох.

КОСТЕЛ СВ. ТРІЙЦІ (ТРИНІТАРСЬКИЙ)

Побудований ченцями-тринітарами у 1750-1756рр. на місці більш раннього дерев'яного костьолу. В к. 18 ст. був розписаний відомим живописцем Й. Прахтелем (розписи не збереглися). В 1842 після закриття монастиря костьол став парафіяльним. Був діючим до Великої Вітчизняної війни під час війни частково зруйнований. Після війни в костьолі розміщувалися фонди

Хмельницького обласного державного архіву. В 1977-1984рр. проведені реставраційні роботи по екстеру. В 1993р. костьол звільнений від фондів архіву і переданий греко-католицькій громаді. В даний час функціонує церква Св. Йосафата.

У західній частині стіни вмонтовано дві плити, перша – про освячення костелу в 1780р., друга – на честь костельного ювілею в 1826 році.

Кам'яна споруда, в плані утворює літеру "Т". Побудований в стилі бароко, однонавний, перекритий напівциркульними склепіннями з розпалубками. Головний північний фасад розчленований пілястрами тосканського ордеру, завершений фронтоном, декорованим скульптурами і вазами. На головному фасаді, поверх вінчаючого карнизу, влаштована стіна, котра з боків декорована волютами. Тринітарський костел є культовою спорудою і входить в архітектурний комплекс будівель Тринітарського монастиря. Інтер'єр декорований ліпниною в бароковому стилі. Виразна просторова композиція, висока техніка скульптурних композицій ставить його в ряд характерних споруд епохи пізнього барокко.

Взято з інтернету: Вікіпедія / <http://tour.km.ua>

ЦІКАВЕ ПРО МІСТО

У 1793 році після другого поділу Польщі Кам'янець, разом з Поділлям, увійшов до складу Російської імперії. З огляду на зміну політичної ситуації, його оборонна функція впродовж 19 століття поступово відпала. З 1812 року замок, морально і фізично застарілий, було виведено з військового відомства. З 1819 до 1859 року він використовувався лише як губернська в'язниця. Про цей період нагадують корпуси попід мурами замкового двору, а також назва башти Кармалюкової (Папської), де було ув'язнено народного ватажка Устима Кармалюка. Після 1859 року в замку перебувало арештантське відділення. Більшість замкових споруд не використовувалися і руйнувались. В 1919 році в замку перебували кінні підрозділи Української армії, в 1921 році - кавалерійський взвод повітової міліції, згодом - інші військові формування.

Наприкінці 16 ст. в Кам'янці нараховувалося близько 400 ремісників, серед яких було 12 ювелірів, 25 шевців, 30 кушнірів, 70 пекарів тощо. Частина з них протягом 15-17 ст. було організовано в ремісничі цехи, яких в місті було 16 (різників,

стельмахів, пушкарів, мечників, ливарників, пекарів, злотників (ювелірів), гончарів, кушнірів тощо). Цехи мали свої статuti і ревno дбали про свої корпоративні інтереси. За цеховими правилами римо-католикам заборонялося приймати до цехів православних чи вірменів. Тому русини та вірмени мали в місті окремі цехи. У 16-17 ст. в Кам'янці працював відомий львівський ливарник Амвросій Млечко (староста ливарного цеху), вірмени-ювеліри Кіркор Кам'янецький та Христофор Криштанович, вироби яких прославили столицю Поділля далеко поза її межами.

1919-1920 роках Кам'янець-Подільський ненадовго став державним центром України - останньою столицею УНР. Сюди перемістилися Директорія та Уряд УНР. В місті постав Комітет охорони Республіки. Однак у 1920 році Червона армія розгромила війська УНР. 1921 року Кам'янець-Подільський університет було скасовано і на його базі створено інститут народної освіти та сільськогосподарський інститут.

У 1793 році після другого поділу Польщі Кам'янець, разом з Поділлям, увійшов до складу Російської імперії. З огляду на зміну політичної ситуації, його оборонна функція впродовж 19 століття поступово відпала. З 1812 року замок, морально і фізично застарілий, було виведено з військового відомства. З 1819 до 1859 року він використовувався лише як губернська в'язниця. Про цей період нагадують корпуси попід мурами замкового двору, а також назва башти Кармалюкової (Папської), де було ув'язнено народного ватажка Устима Кармалюка. Після 1859 року в замку перебувало арештантське відділення. Більшість замкових споруд не використовувалися і руйнувались. В 1919 році в замку перебували кінні підрозділи Української армії, в 1921 році - кавалерійський взвод повітової міліції, згодом - інші військові формування.

В період спорудження Замкового мосту його верхня частина складалась з дерев'яних аркових ферм. Міст такої конструкції зображено на одному з скульптурних барельєфів колони Траяна, встановленій на Форумі Траяна в Римі. Барельєфи колони розповідають про перебіг траянових воєн, в результаті яких було

завойовано Дакію. Як припускають дослідники, зображення мосту на рельєфі помилково приписано величезному мосту через Дунай, збудованому 105 р. н. с. Аполлодором Дамаським. Натомість невеличка мостова конструкція, показана на рельєфі, за розмірами і конструкцією надзвичайно подібна до Замкового мосту, який, як показали дослідження, первісно був безарковим. Перший період формування мосту за давньоримських часів відображає його гіпотетична реконструкція. В цей час по обидва боки мосту стояли пари прибрамних веж, залишки яких виявлено архітекторами. В період реконструкції, виконаної, ймовірно, вірменськими будівничими наприкінці 13 ст., замість дерев'яних аркових конструкцій було побудовано стрічасті арки. Згодом польські фортифікатори перетворили міст на оборонно-гідротехнічну споруду, включивши його до системи споруд, що наповнювали каньйон Смотрича водою.

Багато таємниць зберігають підвали ратуші, що використовувались як тюремні камери, для зберігання зброї, окрім того мали підземне сполучення з іншими будівлями міста. На одному з білокам'яних обрамлень зберігся надпис латинською мовою: "Скороминучий біг часу забирає все живе, кожному смертному опорою буде мужність»

Під час панування турків у Кам'янці (у 1672-1699 роках) домініканський монастир використовувався під казарми для яничарів. Костьол був перетворений на мечеть на честь улюбленої дружини султана Хасекі - італійки Рабії Гюль-Нуш, що супроводжувала султана у перші тижні походу. У ньому був встановлений

білокам'яний мусульманський проповідницький амвон, привезений турками із Стамбулу (зараз він знаходиться в Петропавлівському Кафедральному костьолі).

"Малим Вавелем Поділля" називають кам'янецький костьол Святих Апостолів Петра і Павла не лише за досконалу архітектуру в якій знайшли втілення майже всі архітектурні стилі, а і завдяки значенню Кафедрального собору в духовному житті краю. Вже при вході на садибу привертає увагу невеликий пам'ятник: на колоні, увитій гірляндою з квітів - скульптура Христа Скорботного...

У 18 ст. Кам'янець відігравав значну роль в релігійному і суспільному житті євреїв Поділля. Історія зберегла ім'я кам'янецького рабина Мордехая Зеєв Оренштейна, відомою вченого-кабаліста. В 1775 році він був призначений рабином всієї Галичини. В 1757 році в стінах Кафедрального костьолу відбувся диспут між талмудистами і франкістами. Після перемоги франкістів на талмуїстів був накладений штраф, а на майдані біля Ратуші спалено біля 1000 примірників Талмуду, зведених з Поділля...

Самою трагічною сторінкою в історії євреїв Кам'янця стала Друга світова війна. Для вісімдесятьох тисяч євреїв зі Східної Європи Кам'янець став Голокостом. Кам'янецькою комісією з розслідування злочинів німецько-фашистських загарбників виявлено сім місць масового поховання євреїв, в т. ч. одна могила з тілами 500 дітей.

До нас дійшло більше ста вірменських рукописів, переписаних на Поділлі, які тепер зберігаються у Єревані, Санкт-Петербурзі, Києві, Відні, Венеції, Парижі, Єрусалимі тощо. Головним центром вірменської рукописної культури на Поділлі був Кам'янець. Вірменські писці "дпіри" переписували історії, вірші, літописи, книги канонів, судєбники, словники, євангелія, псалтирі, молитовники. Кам'янецькі писці були настільки відомі, що вірмени з інших міст посилали в Кам'янець замовлення на переписування книг.

Створені у Кам'янці історичні праці є важливим джерелом з історії не тільки вірменських колоній, але й України, Польщі, Молдавії та Румунії. Особливу цінність становить "Кам'янецька хроніка", яка охоплює період з 1430 по 1652 роки. Авторами її є кам'янецький протоієрей Ованес (помер у 1610 р.), його син Тер-Григор та онуки священники Оксент (Аксент) та Акои (Агон).

Після приєднання Поділля до Російської імперії підпала необхідність у таких великих солдатських і офіцерських казармах. До 1816 року тут ще знаходився гарнізон, але через деякий час, після ремонту, в казармах було розташовано військовий госпіталь, від якого і походять назви вулиці - Госпітальна та Лазаретна. З військовим госпіталем пов'язане ім'я відомого російського мовознавця, лексикографа, етнографа і письменника Володимира Даля (1801-1872 рр.), відомого також під псевдонімом Козак Луганський. В. Даль прибув до Кам'янця в 1831 році як військовий лікар. Його направили у місто для боротьби з епідемією холери. Кожну вільну від роботи хвилину Даль використовував для ознайомлення з новим для нього краєм: вивчав побут подолян, записував слова, прислів'я, казки, пісні, легенди. Особливо плідними були поїздки у навколишні села - Нігин, Черче, Чернокозинці та інші. Враження від нашого краю знайшло яскраве відображення у повісті "Подолянка". Головною працею В. Даля є "Тлумачний словник живої великоруської мови" у 4-х томах., в якому він враховує мовні особливості російської мови різних регіонів і зокрема подільського регіону.

Міський будинок культури це колишній пушкінський Народний Дім. Збудований на кошти громадськості у 1899 році з нагоди 100-річчя з дня народження О. С. Пушкіна. Його будівництво велось підрядним способом з місцевих будівельних матеріалів. Споруда розташована своєрідно - під кутом до вулиці, через що вона сприймається не фронтально, а об'ємно, а перед нею утворюється невеличка площа. Головний вхід спочатку розміщувався з північно-східного боку. В 1910-1911 роках з південно-східного боку було добудовано великий зал з дзеркальною стелею, відкрито новий вхід зі східної сторони. У 1953 році перед ним було добудовано шестиколонний коринфський портик. Після 1917 назва «Пушкінського народного Дому» стала забуватись, лише в 1921 році будинок одержав назву театру ім. Т. Шевченка, на честь пам'ятного 1846 року, коли молодий Тарас у складі Археографічної Комісії відвідав наше місто. Саме тоді, в 1921 році, вулиця Бульварна була перейменована на вул. Шевченка.

- Кам'янець вважають форпостом Римської імперії часів імператора Траяна
- Старе місто зверху нагадує літеру Q (омега) - останню в грецькому алфавіті
- Кам'янець - це єдине у світі місто-фортеця, яке розміщене на півострові 121 га.
- Замковий міст з'єднує два правих береги річки Смотрич
- з 1374 року Кам'янець отримав з Магдебурзьким правом усі міські привілеї
- з 1463 року Кам'янець віднесено до королівських міст
- у XVI ст. Європа вважала Кам'янець першим християнським щитом
- у 1681 р. в Кам'янці було 10 кав'ярень, а у Відні першу відкрили через два роки; в місті одночасно управляли три магістрати: руський, польський і вірменський
- у 1784 році перші повітряні кулі літали над Кам'янцем
- у 1919-1920 рр. Кам'янець був столицею Української Народної Республіки
- 600 років Кам'янець був адміністративним і культурним центром Поділля
- за кількістю пам'яток Кам'янець посідає третє місце в Україні
- місто є одним із семи чудес України
- Кам'янець претендує на ФЕСТИВАЛЬНУ столицю УКРАЇНИ

Цікаві факти географії України

Наша Україна володіє чудовою природою. Є в ній і моря, і ліси, і гори. Багата вона на флору (приблизно 16 000 видів рослин), і фауну (понад 44800 видів тварин).

Є в ній багато цікавого і неймовірного, що завжди привертає увагу людини.

Найбільша гірська система в Україні – **Українські Карпати**, які є частиною східних Карпат. Підносяться вони на заході, у межах Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської та Чернівецької областей, і простягаються смугою завдовжки понад 270 км і завширшки 100-110 км. Українські Карпати – середньовисокі гори, їхня пересічна висота 1000 м.

Найвища гора України – **Говерла** в Українських Карпатах в Полоніно-Чорногорському масиві, в межах Закарпатської області; її висота 2061 м над рівнем моря.

Найбільше плоскогогір'я в Україні знаходиться в Карпатах на висоті 1758 м над рівнем моря. Це пласка вершина гори **Паляниця** у їхній східній частині – Чивчинських горах.

Найбільшою низовиною є **Українське Полісся**, що займає крайню північно-західну та північну території України і є складовою частиною великої Поліської низовини, яка на півночі поєднується з Білоруським Поліссям. На Заході Українське Полісся складається з найбільш заболоченої його частини – Волинського та Рівненського Полісся. Висоти даного регіону не перевищують 150-200 м.

Найбільшим морем, що омиває Україну, є **Чорне море**, яке має площу близько 420 тис. кв. км. Північна частина моря, яка омиває береги України, внаслідок невеликих глибин (80-120 м) та отримання у літній період теплих річкових вод краще прогрівається, а тому північне узбережжя моря найбільш заселене. У Чорне море впадають ріки Дунай, Дніпро, Дністер, Південний Буг.

Найбільша затока поблизу берегів України – **Таганрозька**. Довжина її 150 км, ширина біля входу 31 км, пересічна глибина 5 м.

Найбільшим островом, що належить Україні, є **Джарилгач** – острів у Каркінітській затоці Чорного моря. Довжина його близько 40 км. Він складений із піщаних порід; входить до складу Херсонської області.

Найвіддаленішою географічною точкою території України є острів **Зміїний**, або Фідонісі, який знаходиться у північно-західній частині Чорного моря, за 37 км від Кілійського гирла Дунаю. Його площа – 1,5 кв. км; належить до Одеської області.

Найбільший півострів в Україні – **Кримський**, площею 25,5 тис. кв. км. Омивається Чорним та Азовським морями. На півночі сполучається з материком Перекопським перешийком. Більша (рівнинна) частина півострова зайнята Причорноморською низовиною, на півдні підносяться Кримські гори.

Найбільша коса, тобто вузька намівна смуга суходолу, одним кінцем сполучена з материком, – **Арабатська стрілка** довжиною 115 км.

Найбільшою річкою України є **Дніпро**. Із загальної довжини 2201 км на Україну припадає 981 км. Це третя за довжиною і площею басейну річка Європи (після Волги і Дунаю). Бере початок з болота Аксенінський Мох на південних схилах Валдайської височини, впадає у Дніпровський лиман Чорного моря. Її басейн займає 65% площі України.

Найбільшим озером в Україні є **Ялпуг** (Ялпуг) у заплаві Дунаю, в Одеській області. Довжина його 39 км, ширина до 5 км, пересічна глибина 2 м, а площа 149 кв. км. Живиться озеро переважно за рахунок паводкових вод Дунаю та річок Ялпуг і Карасулак.

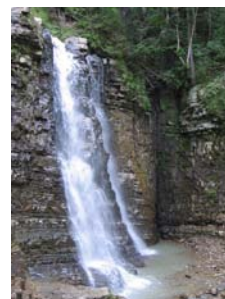
Найглибшим озером в Україні є **Свитязь** в басейні Бугу. Це одне з Шатських озер на Волині. Довжина його 9,3 км, ширина – 8,0 км, площа – 24,2 кв. км, а максимальна глибина – 58,4 м.

Найбільша штучна водойма, тобто водосховище, якщо йдеться про площу водного дзеркала, – **Кременчуцьке**, у середній течії Дніпра 2252 кв. км. Довжина 149 км, ширина – до 28 км, об'єм води – 13,5 куб. км.

Найбільший водоспад в Україні – **Учансу**. Вода падає майже прямовисно з виступу Головного пасма Кримських гір з висоти 98,5 м, навесні стік значно збільшується, а влітку водоспад майже пересихає. Навколо Учансу – заповідний ліс з кримської сосни, вічнозелених чагарників.

Найдовша печера в Україні – **Оптимістична**, що знаходиться в гіпсах Поділля (Тернопільська область). В ній розвідано і закартографовано 175 км ходів на глибині 20 м. Це одна з найдовших печер у світі. Поруч, теж в Тернопільській області, розташована друга за довжиною печера Озерна, довжина її лабіринту 114 км.

Найдавніший землетрус на території сучасної України, про який збереглися дані, датований 63 роком до н.е. і дістав назву **Пантікапейського**. “В той час, як Мітридат справляв на Боспорі свято Церери, раптом стався такий сильний землетрус, що, кажуть, за ним почалися страшні зруйнування міст і полів”, – свідчить давнє джерело. За даними розкопок можна припустити одночасні характерні пошкодження кам'яних будівель в таких населених пунктах: Пантікапей (на території сучасної Керчі), Німфей, Кітей, Пормфій.

Перші законодавчі акти про охорону природних багатств на території України були видані

за часів Київської Русі. Так, **“Руська правда”** – збірник норм права Ярослава Мудрого – встановила відповідальність за незаконний відстріл бобрів, деяких рідкісних видів птахів. Вже в той час на території Київської Русі, зокрема у Володимир-Волинському князівстві, створювалися свого роду заповідні угіддя, насамперед у лісових масивах, де регламентувалися полювання та деякі інші види природокористування.

Ця чи не найдавніша гора розташована поблизу села Дністрово-Кам'янка на Дніпропетровщині. Вона має цікаву властивість – створювати шум у безвітряну погоду. Про **гору-барометр** місцеві мешканці знають: коли гора “шумить” – чекай зміни погоди. І вони ще ніколи не помилялись. Секрет того явища в тому, що узвишшя розташоване в районі повітряної течії, або простіше – на протязі. Цю особливість природи використовували спостережливі предки,

вибираючи місця для будівництва вітряків. Досі в народі розповідають про чудо-млин, який колись стояв неподалік і безупинно крутився навіть у найспокійнішу погоду.

Співучі піски... Подібне явище спостерігається в багатьох районах світу. Схоже існує і в Україні, поблизу Нікополя, на косі біля річки Лапінки, на одному з рукавів Дніпра. “Спів” цих, мабуть, найдивніших пісків чути після дощу, коли верхній шар злипається і утворює крихку кірку. Крокуючи нею, можна почути звуки, подібні до свисту повітря, випущеного з автомобільної камери.

На звання найдавнішої річки може “претендувати” річка **Сліпа Турія**, що на Волині. Вона майже ніде не згадується, а “Словник гідронімів України” інформує, що це річка, яка “нікуди не впадає”, і подає її “прописку” – басейн Прип’яті. Свій початок річка бере від джерела у Щетининських та Чарчинських болотах, має своє русло і течію, місцями сягає 20 метрів завширшки, а потім через кілька кілометрів зникає. Не зумівши дістатися до Турії, Прип’яті або Стиру, Сліпа Турія залишається водяним апендиксом на рівнинних болотах.

Найстарішим деревом в Україні вважається **1300-річний дуб** в урочищі Юзефін Рівненської області. За місцевими переказами, Юзефінський дуб є свідком походів київського князя Ігоря 945 року, а тому має відповідне прізвище «Дуб князя Ігоря». У XX столітті природознавці підтвердили цю легенду, визначивши за фітограмою вік Юзефінського дуба – 1350 років, завдяки чому він потрапив до переліку Природних чудес України.

Крім того, дуб-патріарх занесений у Книгу рекордів України.

На території Тернопільської, Хмельницької та Вінницької областей росте рослина з незвичайною властивістю. Коли її підпалити, то вона палає блакитним полум’ям, при цьому залишається неушкодженою. Місцеві жителі називають її білим ясенем, так, як листя дуже схоже на листя ясеня. А в науковому обігу ця рослина отримала назву - **неопалима купина**.

1 тонна і більше. Саме таку вагу може мати найбільший звір української фауни - **зубр**.

Дельфін-білобочка вважається найбільшим морським ссавцем. Довжина тіла може перевищувати 3 м.

Струківська церква

ЯСІНЯ

Колись давно там, де тепер селище Ясіня, були дрімучі ліси. Тільки гірський пішничок, що вів із Придністров'я в долину Тиси, пересікав ці дикі місця.

Десь понад чотириста років минуло з того часу, як пішничком Іван Струк із далекого села Зеленого, що в самому верхів'ї Чорного Черемошу, гнав овець у край закарпатський, у Мараморш-Сігет на ярмарок. Там він гадав вигідно торгуватися із солотвинськими солекопами. На поміч узяв із собою і родину. Помалу, зупиняючись на галявинах, щоб потрапити овець і самим

підкріпитися, дійшли до Татарського перевалу, а там спустилися в долину Тиси, сягнули того місця, де в Тисчорі — так називається тут витік Тиси Чорної — вливається Лазещина. Річку перейшли вброд, на другому березі заночували, а на завтра гадали рушити далі.

Та сталася біда. На ранок почався сніговий буран, несподівано як на таку пору, — діло було восени. Хуга вила, заметіль лютувала, заносило снігом так, що й дихати нічим. Далі йти було

нерозумно, залишалося єдине: перечекати негоду на місці. Та минув день, другий, а буря не вгає. Бачить Струк — біда, і отара з голоду пропаде, і людям з нею доведеться пропасти. І вирішив він залишити отару напризволяще, а з родиною вертатися додому.

А як настала весна, вирішив Іван Струк поглянути, що сталося з покинутою отарою. Був певен: отара або ж загинула з голоду, або ж її звірі розтерзали. Та сподівався зібрати бодай щось із вовни. Як же він здивувався, коли знайшов не лише саму отару, а й з приплодом.

Щасливий Струк зрозумів це як віщий знак долі й вирішив тут поселитися. Де були зрублені перші хижі, ріс ясеновий ліс, і Струк назвав започатковане ним село Ясіням. Це було в тому місці, де тепер центр селища. Там і досі уздовж головної вулиці ви побачите старі ясени.

На пам'ять про себе Іван Струк збудував п'ятизрубіву дерев'яну церкву, що й тепер стоїть над правим берегом Чорної Тиси. Вона й називається його іменем — Струківська церква.

Джерело: <http://blogs.ukrhome.net>
<http://cikave.org.ua>

← Немирівський дуб на Львівщині. Йому - 1000 років.

Синевір — найбільше озеро Українських Карпат, розташоване на висоті 989 метрів над рівнем моря. Входить у склад Національного природного парку «Синевир». Знаходиться у Міжгірському районі

Закарпатської області України. Озеро Синевир вважається найцікавішим об'єктом Національного природного парку «Синевир» і є однією з візитних карток Українських Карпат. Воно розташоване на висоті 989 метрів над рівнем моря, має середню площу 4-5 гектарів, його середня глибина становить 8-10 м, максимальна — 22 м. Через висоту над рівнем моря і порівняну глибоководність, навіть у найтепліші дні прогріваються лише верхні 1-2 метри озера.

Озеро утворилося в результаті потужного зсуву, викликаного землетрусом, близько 10 тисяч років тому. На висоті 989 м гірські кам'яні породи вирости на шляху швидкого струмка, утворивши греблю і повністю перегородивши вузьку долину. Улоговина, що при цьому виникла, заповнилася водою трьох гірських струмків. У прозорій воді озера добре почуваються форель озерна, райдужна та струмкова. Краєвиди відзначаються надзвичайною мальовничістю й величністю. Стрімкі схили, вкриті струнками ялинами, вік яких становить 140—160 років, спадають прямо до водної поверхні. Посередині озера розмістився, немов зіниця блакитного ока, невеликий острівцею площею всього кілька метрів. Звідси і народна назва озера — **Морське око**.

Згідно з легендою, мальовниче озеро утворилося від потоку сліз графської доньки Синь на місці, де її коханого, простого верховинського пастуха Вира, за наказом графа було вбито кам'яною брилою за його простацьке походження.

Мова — це щось далеко більше за механічний зв'язок між людьми, це — відбиток свідомості людини, це — прояв її. З того, як говорить та чи та людина, можна уявити собі загальний розвиток цієї людини, її освіту й культурний рівень. Що культурнішою є людина, то розвиненішою є її мова, багатшою на лексичний запас, розмаїтішою епітетами, метафорами, влучними порівняннями, барвистішою вживанням прислів'їв, приказок і приповідок. У природі не буває людей, що визначились би високим інтелектом і водночас примітивною, як у первісного дикуна, мовою. І разом із тим, як часто зустрічаємо людей, байдужих і неохайних до своєї мови й до мови свого народу взагалі! Хіба не доводиться інколи чути: «Чи не однаково, як я говорю? Вправно чи недолуго — то байдуже, аби лиш інші зрозуміли мене, що я хотів сказати». Ні, не байдуже!

Російський радянський письменник К. Паустовський писав: «Людина, байдужа до рідної мови, — дикуна. Вона — шкідлива своїм єством уже тому, що байдужість до мови пояснюється цілковитою байдужістю до минулого, теперішнього й майбутнього народу». Російський радянський письменник Ф. Гладков, який багато писав про чистоту й правильність російської мови, так висловився в одному, опублікованому після його смерті, листі: «Уся річ у тому, щоб оберігати свою мову від засмічення чужими словами й чужорідним вимовлянням. Треба твердо знати свою мову й любити прекрасне рідне мовлення. Не на честь російському літераторові виправдовуватись тим, що, мовляв, таке ось слово «побутує» в розмовній мові!.. Ну, досить. Закликаю вас боротись нещадно за чистоту рідної мови в усяких випадках». І наче перегукуючися з російським борцем за чистоту своєї мови, писав видатний український поет, учений і великий громадський діяч М. Рильський:

Як парость виноградної лози, плекайте мову.

Пильно й ненастанно політь бур'ян.

Чистіша від сльози вона хай буде.

Боротьба за чистоту й високу мовну культуру — це боротьба за культуру взагалі. Дбати за очищення мови від усякого засмічення й за дальше піднесення її культурного рівня — це обов'язок усього українського суспільства, не кажучи вже про тих людей, що безпосередньо працюють над мовою — вчених-мовознавців, письменників, журналістів, дикторів, працівників редакцій і видавництв, викладачів рідної мови. Адже від мови наших підручників, газет, науково-популярної й художньої літератури багато залежить, чи мова мільйонів читачів удосконалюватиметься й збагачуватиметься, чи, — як іноді, на жаль, трапляється, — засмічуватиметься.

Мова — тонкий інструмент. В одних устах вона звучить із такою силою, що, кажучи словами І. Франка, «мов трубою, міліони зве з собою», в інших — тільки ріже слух, вона — мов те лушпиння без животворного зерна...

Б. Антоненко-Демидович

СУРЖИК

Суржик (від стар. «сурожь» — суміш різних зерен з житом — мова, яка є сумішшю кількох мов і отже не може розглядатись як чиста (літературна). Інші існуючі назви цього явища — арго, жаргон, креол, лінгва франка. Побутове мовлення, в якому об'єднані лексичні та граматичні елементи різних мов без дотримання норм літературної мови. Назва суржик походить від слова, яке позначає буквально — «Суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса і т. ін.; борошно з такої суміші».

Всі сучасні літературні мови є сумішшю тих чи інших стародавніх мов, оскільки включають певні елементи лексики і граматики цих мов. Тобто сучасні літературні мови — це колишні суржикі. Будь-яку літературну мову можна розглядати як певний стандарт, введений суспільством у власних інтересах, зокрема для спрощення і стандартизації господарського життя. Відомо, що всі стандарти — річ минула, тому рано чи пізно всі сучасні літературні мови світу мусять відійти у минуле і дати дорогу новим літературним мовам, новим стандартам, які очевидно виникнуть як певні суржикі (суміші) на базі вже існуючих стандартів.

Суржи́ком називають ненормативне мовлення українців в Україні та поза її межами, яке увібрало в себе елементи російської мови — насамперед лексичні та меншою мірою морфологічні (фонетика та граматика залишаються українськими).

В Україні суржик є варіативним і позасистемним: одна людина може вживати в одному реченні і українське слово, і його російський відповідник. Поза Україною суржик може унормуватися і перейти у статус українського діалекту (прикладом є кубанська балачка).

Фактично суржик є «низьким стилем» у сучасній українській мові в Україні. При цьому його дуже важко описати через велику регіональну та індивідуальну варіативність. Попри спільні риси на індивідуальному рівні суржикомовці вживають різну кількість русизмів, ступінь морфологічного спотворення російських лексем також є різною.

Іноді базова лексика заміщується запозиченнями з російської мови, які при цьому спотворюються: *рибйонок* – «дитина», *супруга* – «дружина», *дівочка* – «дівчинка», *мальчик* – «хлопчик», *женщина* – «жінка», *тьоща* – «теща». Іноді запозичується лише професійна термінологія та назви місяців: *январ* – «січень», *хвевраль* – «лютий», *март* – «березень», *апрель* – «квітень».

Взагалі велика індивідуальна варіативність пояснюється тим, що нинішні суржикомовці мають змогу формувати свій індивідуальний стиль не лише за рахунок російських лексем, які залучаються через ЗМІ та безпосередні контакти з носіями російської мови, але й широкого поширення української літературної норми через українськомовні ЗМІ, державні та освітні установи, технічну та методичну літературу. Від здобуття незалежності України ступінь проникнення української літературної норми став значним у Північній та Центральній Україні, на Слобожанщині, Херсонщині та Одещині — зараз спостерігається поступова українізація суржику.

Найосвіченіші суржикомовці володіють принаймні трьома засобами мовної комунікації:

- літературною українською мовою,
- українським варіаном російської мови,
- та українсько-російським суржи́ком для побутового спілкування з родичами та знайомими.

Майбутнє суржику в Україні залежатиме від рівня освіченості українців – що освіченіша людина, то менше засміченою буде її мова. Поза Україною суржик залишатиметься засобом спілкування між українцями в російській діаспорі та буде поступово згасати з асіміляцією українців росіянами.

Взято з Вікіпедії (інтернету)

Яке слово вибрати?

ВІДНОСИНИ — СТОСУНКИ — ЗНОСИНИ.

Ці іменники синонімічні, але не завжди взаємозамінні. Скажімо, можуть бути *відносини* і *стосунки* між братами; *відносини* і *стосунки* між людьми; особисті *відносини* і особисті *стосунки*.

Якщо ж офіційні — то лише *відносини*, напр.: *майнові, виробничі, суспільні, економічні відносини*.

Отже, слово *стосунки* доречне тоді, коли йдеться про неофіційну сферу, наприклад, у таких сполученнях: *родинні, братні стосунки, ми у найкращих стосунках, у нас непогані стосунки*.

У діловому стилі спостерігається тенденція до вживання іменника *зносини* на окреслення офіційних відносин між країнами. Це, очевидно, пояснюється впливом російського *деловые сношения*. Іменник *відносини* має у своєму значенні відповідне «офіційне» забарвлення і замінювати його рідковживаним *зносини* недоречно.

ВІДПОВІДНО ДО — ЗГІДНО З.

Прийменник *відповідно* вживається з родовим відмінком іменника у сполученні з прийменником *до*: *відповідно до наказу, відповідно до змін, відповідно до програми*.

Увага! Прийменникової сполуки у *відповідності* в українській літературній мові немає — це калька з російського *в соответствии*.

Прийменникова сполука *згідно* з керує орудним відмінком іменника: *згідно з наказом, згідно з правилами*. Обидва складні прийменники *відповідно до* і *згідно з* — типові для офіційно-ділового стилю і можуть вільно взаємозамінюватись. Але треба уникати контамінації: форми *відповідно з, згідно до* — неправильні.

ВІДСОТОК, ПРОЦЕНТ.

У сучасній українській мові закономірно активізується слово *відсоток* (калька з латинської *prócentum*), яке протягом десятків років було відсунуте на периферію запозиченою назвою *процент*.

Ряд письменників, зокрема, Ю. Смолич, Ю. Яновський та інші від уживання слова *відсоток* ніколи не відмовлялися. Літературно-художні, науково-популярні видання так само віддають перевагу слову з прозорою

будовою — *відсоток*: *Людський організм містить близько 65 відсотків води (з журн.)*.

ВЛАСНИЙ — ОСОБИСТИЙ — ОСОБОВИЙ.

Часто плутають значення цих слів, утворюючи неправильні словосполучення. В одній із радіореklam прозвучало навіть таке: *Вишні в особистому соку*. Так переклали журналісти з російської *Вишни в собственном соку*, а по-українському треба сказати: *Вишні у власному соку*. Правильні вислови: *маю власний будинок, маю власну думку, але подаю особистий приклад, бажаю щастя в особистому житті*; у діловій мові вживаємо словосполучення: *особова справа, особове посвідчення, особовий склад*; у граматиці є термін *особові займенники*.

Різний зміст мають вислови *власний автомобіль* (автомобіль, що є власністю певної особи, належний особі) і *особистий автомобіль* («визначений певній особі для користування ним»); різні прикметники вживаємо з іменником *рахунок*: *особовий рахунок* — у банку, відрядження беруть — *за власний рахунок*, а зводять з кимось — *особисті рахунки*.

Синонімічними є вислови на зразок: *дати щось комусь у власні руки* і *дати щось комусь особисто в руки*; *з'явитися особисто* і *розмовно-знижений з'явитися власною персоною*.

ВНАСЛІДОК (УНАСЛІДОК) — У РЕЗУЛЬТАТІ.

Прийменник *внаслідок* (пишеться разом) і прийменникова сполука *в результаті* (пишеться окремо) взаємозамінні, пор.: *внаслідок (у результаті) реакції, вибуху, пожежі, аварії, перевантаження, процесу, обговорення* та ін. Обидва прийменники типові для книжних стилів.

ВОЄННИЙ — ВІЙСЬКОВИЙ.

Прикметник *військовий* уживається на означення тих реалій та понять, які стосуються війська, армії, військовослужбовця: *військовий оркестр, військовий поїзд, військове правило, військова дисципліна, військовий одяг*. *Військово-* — перша частина таких складних слів: *військово-навчальний, військово-*

технічний, військовополонений; військово-морський, військово-повітряний, військово-політичний, військово-польовий.

Воєнний — той, що стосується війни: *воєнні операції, воєнна таємниця, воєнний комунізм, воєнна доктрина. Воєнно-* — перша частина слів типу *воєнно-стратегічний*.

ВТРАЧАТИ — ГУБИТИ.

Дієслова синонімічні, часто взаємозамінні, як у фразеологізмі *втрачати / губити голову*. Пор.: як *хлопчик, що втратив голову; не з тих, що голову губить*.

Матеріальні речі, предмети звичайно *гублять*; переважає, особливо в розмовному стилі, така сполучуваність: *загубив олівця, загубив книжку, парасольку, шапку і под.*

Щодо певних якостей, то їх можна як *губити*, так і *втрачати*, наприклад: *губити / втрачати гідність; губити / втрачати сон, апетит, тепло, легкість, спокій*. Але в науковому стилі (медицина) доречним є тільки дієслово *втрачати*: *хворий втратив апетит, сон, або втратив багато крові*.

Іменники на позначення часових понять *час, день, роки* сполучаються з обома дієсловами: *Старого любити — тільки дні губити*. Не *губи часу і не втрачай днів*. Із прислівниками *марно, даремно* сполучається спільнокореневе дієслово *витрачати*: *марно витрачати час, даремно витрачений час. Губити* має ще значення «нищити», пор.: не *губи мене; в очі любить, а за очі губить*. У такому значенні дієслово *втрачати* не вживається.

ДОВОДИТИ — ДОКАЗУВАТИ.

Слова різняться сферами стилістичного вживання, хоч ще в XIX ст. вони вживалися без стилістичного розподілення, пор.: *Я стала змагатися, доводити, що вона помиляється* (О. Кониський) та *Ти знов тихо і поважно доказувала мені, що дрібниці життя мають величезну руйнуючу силу* (Песя Українка). У наведених фразах дієслова мають значення «переконувати когонебудь у чомусь». У значенні «підтверджувати істинність, правильність чого-небудь фактами, незаперечними доказами» сучасна літературна мова віддає перевагу дієслову *доводити*, напр.: *Наука доводить, що життя на Марсі існує, але чи єсть там люди і які вони, поки що невідомо* (Г. Тютюнник). Отже, для розмовного та художнього стилів властиве паралельне вживання дієслів *доводити, доказувати*. Через виразний колорит розмовності, який

характерний для вислову *доказувати*, його не приймають діловий, науковий стилі.

У книжних стилях послуговуються дієсловом *доводити*: *доводити до відома, доводити вину, концепцію, непричетність, право, правоту, теорему тощо*. Характерно, що в значенні відповідної предметної дії усталився іменник *докази*, напр.: *Нюрнберзький процес відзначався винятковою бездоганністю і силою доказів* (з газ.); *Один з доказів обертання Землі навколо Сонця — існування річного паралакса зір* (з підр.).

ЖИТЕЛЬ — МЕШКАНЕЦЬ.

Поряд із словом *житель* (*жителі міста, жителі морів, місцеві жителі*) у сучасній українській мові помітна тенденція широко вживати синонім *мешканець*. Слово *мешканець* (запозичене з польської) усталилося насамперед як назва особи, що займає якесь приміщення для житла: *мешканці будинку, мешканці квартири, мешканці поверху* та ін. Але останнім часом слово *мешканець* активізувалося і як назва особи, що живе в певному місці (тобто в значенні «житель»): *мешканці Києва, мешканці сільської місцевості. Мешканці* можна сказати і про тварин, які населяють певну місцевість: *мешканці лісу, мешканці морів, мешканці пустелі*. У цих значеннях у сучасній літературній мові слово *мешканець* майже витіснило слово *житель*, пор.: *Мій брат мешканець цього будинку*.

КАВА — КОФЕ.

Українською мовою кажуть і *чашка кави*, і *чашка кофе*. Але дедалі більше у сучасній мовній практиці утверджується слово *кава*, насамперед, як назва духмяного тонізувального напою, що став ознакою сучасного життя багатьох із нас.

Кава — слово, що прийшло в українську із польської мови, раніше вживалося переважно в західних областях України, звідки поширилося і на схід. *Кофе* — запозичене через російську (XVIII ст.).

А взагалі слова *кава* і *кофе* — фонетичні варіанти, походження яких більшість дослідників зводить до слова *Каффа* — назви гірської місцевості на південному заході Ефіопії. Назва місцевості дала ім'я деревам, що мають плоди з пахучими зернами. Словник української мови в 11-ти томах фіксує обидва слова; сучасні російсько-українські словники на перше місце у перекладній частині ставлять слово *кава*, тим самим виявляючи тенденцію до переважання саме такої лексичної норми в сучасній літературній мові.

Що з великої, а що з малої?

Будівництво об'єкта «Укриття» чи Будівництво «Об'єкта Укриття»?

У цьому словосполученні умовна назва того, що будується, береться в лапки — «Укриття» як і будь-яка інша умовна назва, пор.: ресторан «Столичний», санаторій «Зірки» газета «Слово», фірма «Світанок» і под. Слово *об'єкт* не входить до складу умовної назви, а є загальним найменуванням того, на що спрямована певна дія, напр.: *об'єкт нашої уваги* (спостережень, піклування, і под., зокрема й *об'єкт*, що будується). Отже, правильно писати так: *Будівництво об'єкта «Укриття»* пор. ще такі вислови: *Укриття 4-го блоку ЧАЕС назвали саркофагом* (тут *укриття* — загальна назва зі значенням «те, що ховає що-, когонебудь»); *Концепція «Укриття-2»* (тут цей іменник — умовна індивідуальна назва): *Науковий центр «Укриття»* (те саме).

Кабінет міністрів чи Кабінет Міністрів?

За чинним правописом перше і друге слово у власній назві найвищого державного органу пишеться з великої літери — *Кабінет Міністрів*.

Остромирівське євангеліє, Острозька біблія чи Остромирівське Євангеліє, Острозька Біблія?

Згідно з правописом у назвах пам'яток, історичних документів, різних друкованих видань перше слово традиційно пишемо з великої літери. Отже, *Остромирівське євангеліє, Острозька біблія*.

Президент чи президент?

За чинним правописом назву, що відповідає найвищій державній посаді, треба писати з великої літери: *Президент України, Президент Америки, Президент Франції* тощо.

У Республіці Болгарії чи у Республіці Болгарія?

Сучасна мовна практика засвідчує обидві форми. При цьому відмінюють обидва слова: і назву (*Республіка*), і розрізнявальну назву (*Болгарія* або, скажімо, *Франція, Ірак* та под.) незалежно від того, входить це номенклатурне слово до власної назви чи ні: *Республіки Болгарії і республікою Францією*. Так само правомірне вживання власної назви у називному відмінку: *із республікою Ірак, зі штату Вірджинія*. Як правило, називний відмінок узвичаюється в тих випадках, коли загальна і власна назви різняться формою роду, напр., *республіка* — жіночий рід, *Ірак* — чоловічий.

С. Я. Ермоленко
«КУЛЬТУРА МОВИ НА ЩОДЕНЬ»

Майстри перекладу.

Українська школа перекладу може пишатись найвидатнішими здобутками в освоєнні світової класики. Так, наприкінці 19 ст. активною перекладацькою діяльністю займалися

П. Куліш, І. Франко, Олена Пчілка, М. Старицький, Леся Українка. Високою культурою мови перекладу володіли такі майстри перекладу 20 ст., як

М. Рильський, Борис Тен, М. Лукаш. Нових стиліст.,

нюансів досягла укр. мова в перекладацькій творчості І. Стешенка, Є. Поповича, Д. Білоуса та ін. Особливу увагу К. м. п. приділяли теоретики й практики укр. перекладу М. Рильський, О. Фінкель, О. Кундзіч, С. Ковганюк, В. Коптілов та ін.

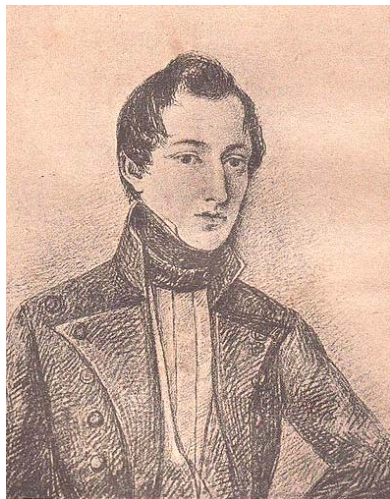
КУЛЬТУРА МОВИ ПЕРЕКЛАДУ — галузь *перекладознавства*, що вивчає й оцінює текст перекладу щодо його відповідності загальноліт. нормі, стиліст. системі літ. мови. К. м. п. залежить від мовної культури взагалі (див. *Культура мови*), від стану розвитку стилів літ. мови, тобто від мовних процесів, що відбуваються в ориг. л-рі. К. м. п. пов'язана з оцінкою досконалого (недосконалого) перекладу, тобто враховує його функціонування як явища рідної л-ри й мови. Відповідна оцінка передбачає порівняння тексту перекладу з оригіналом, встановлення адекватності здійсненого перекладу. При цьому К. м. п. заперечує буквальний, дослівний переклад, орієнтує перекладачів на дотримання міри естетичного в передачі нац. колориту оригіналу, на творчі пошуки у відтворенні індивідуального стилю автора, який послуговується діалектною, регіональною лексикою, архаїч. мовними засобами, різними прийомами стилізації.

Співвідношення мови оригіналу і мови перекладу — величина історично змінна. В Серед. віки переклади були переважно буквальні, в 17 — 18 ст. «вільні», для яких характерне скорочення і навіть зміни. Пізніше перекладачі прагнуть до відповідності оригіналу, до точної передачі і змісту, і худож. особливостей його. В певну добу першотвір прочитується перекладачами поновому. Давні переклади несуть на собі відбиток мин. стану літ. мови. Крім того, через мовні явища перекладачі доносять до сучас. читача загальнокультурну, естет. оцінку першотвору. Як галузь мистецтва перекладу К. м. п. сприяє відбору, шліфуванню виражальних засобів рідної мови, урізноманітнює її стиліст. можливості. Відчуття рідної мови допомагає перекладачеві у використанні стиліст. маркованих засобів (діалектної, просторічної, архаїчної, високої книжної або розмовної зниженої лексики). Недосконалий той переклад, у якому відбувається стиліст. переорієнтація мови оригіналу, що неодмінно призводить до порушення його змісту. К. м. п. заперечує не лише букв. переклад, а й мовне штукарство, яке власне перетворює переклад на довільний переказ, або переспів.

Тонка межа відділяє новатор. мовотворчість перекладача від форм. експериментування зі словом. Теоретики й практики перекладу відзначають труднощі у відтворенні фразеології першотвору, передачі міжмов. омонімів, наголошують, що переклад із близькоспорідн. мов буває складніший, ніж із мов структурно віддалених, а переклад наук., публіцист. л-ри легший, ніж художньої. В історії укр. перекладної л-ри і перекладознавства вирізняються окр. періоди, коли з кількісним збільшенням перекладів, з розширенням кількості мов, з яких перекладають, зростає увага і до К. м. п.

<http://litopys.org.ua/ukrmova/um37.htm>

Пантелеймон Куліш (1819—1897)

← Автопортрет

Пантелеймон Куліш (псевдоніми — Панько Казюка, Павло Ратай, Хуторянин та ін.) устиг проявити себе мало не в усіх сферах письменницької та гуманітарно-наукової діяльності. І про нього можна говорити як про поета і прозаїка, історика й етнографа, перекладача й мовознавця, публіциста й культурно-освітнього діяча. Творчу роботу Куліш поєднував із державною службою та громадською діяльністю. До того ж саме він розробив упроваджену у наступний період в Україні систему сучасного алфавіту і правопису, так звану кулішівку (на західних землях трансформовану в желехівку).

Народився Пантелеймон Куліш 26 липня (7 серпня) 1819 р. в містечку Вороніж на Чернігівщині (тепер — Шосткинський район Сумської області) в сім'ї досить заможного землевласника, який претендував на дворянство (лише не мав документів на підтвердження тих претензій), і дочки козацького сотника. Втім, самого Пантелеймона влада визнавала дворянином, про що, зокрема, свідчать матеріали у справі Кирило-Мефодіївського братства.

Навчався Куліш у Новгород-Сіверській гімназії, потім (1837—1839) на правах вільного слухача відвідував лекції в Київському університеті. Опісля вчителював у Луцьку (1842) та Києві (1843—1845), де згодом почав працювати як археограф під керівництвом М.Максимовича. Тут

він зазнав у релігійно-філософському плані впливу П.Авсенєва, зійшовся з М.Гулаком, М.Костомаровим і В.Білозерським, які стали засновниками унікального за ерудованістю і творчим потенціалом гуртка. Незабаром до них приєднався Т.Шевченко.

← Хатина Куліша

Та сама група молодих слов'яно- й українофільських київських інтелектуалів на межі 1845—1846 рр. утворила Кирило-Мефодіївське братство. Разом із друзями Куліш засуджував кріпосницький деспотичний лад Російської імперії, сповідував ідеали волі, громадянських прав, братерства слов'янських народів і майбутньої федерації, ґрунтованої на демократичних принципах. Як і М.Костомаров, він загалом дотримувався ліберально-християнських (із дещо містичним відтінком) поглядів, однак мав більш українофільський ухил. При цьому Куліш дуже серйозно цікавився західною філософією та культурою, творчістю західноєвропейських, польських та російських поетів-романтиків. Він непогано знав німецький класичний ідеалізм, зокрема за працями Шеллінґа й Гегеля, проте найбільше симпатизував ученню Спінози. Йому імпонувала ідея пантеїзму, хоча, переборовши властивий йому в юності критицизм, Куліш уже став цілком православною людиною.

Характерне для Куліша розмежування людини зовнішньої (несправжньої) і внутрішньої (її "серця"), духовної, істинної, з роками дедалі виразніше розкривалося в його літературній творчості й відображало глибокий вплив київської духовно-філософської школи, особливо ідей Г.Сковороди.

На переконання Куліша, Бог співіснує в нас і промовляє через наше серце. Тож треба морально очиститися, щоб створити в собі Храм Божий. При цьому для молодого літератора як для типового представника культури українського романтизму "серце", "внутрішня людина" нерозривно пов'язані з рідною землею і народом, дух якого розкривається й виражається через творчо обдаровану особистість.

Під впливом М.Максимовича (якому він допомагав у дослідницькій роботі) Пантелеймон Олександрович захопився українською історією та етнографією. Як співробітник Київської археографічної комісії, він багато подорожує Правобережною Україною, вивчає історичні документи й пам'ятки минулих епох, знайомиться з фольклором і народним життям. До цього періоду належать його балади, повість "Михайло Чарнышенко, или Малороссия восемьдесят лет назад" та епопея "Україна", видані 1843 р. в Києві.

У 1845 р. Куліша, який здобув досить велику популярність завдяки своїй літературній творчості й широкій філологічній ерудиції, було запрошено до Петербурзького університету на посаду викладача російської мови для іноземних студентів. Переїхавши до північної столиці, він бере шлюб з Олександрою Білозерською, сестрою свого київського товариша, одного з провідних кирило-мефодіївців, Василя Білозерського. Пізніше вона стала відомою українською письменницею, яка публікувалася під псевдонімом Ганна Барвінок. Молодша за чоловіка майже на десять років, вона дожила до 1911-го, її оповідання, переважно з народного життя, друкувалися в періодиці й виходили окремими збірками від 50-х років XIX до перших років XX ст.

З переїздом до Петербурга інтерес Куліша до козацької України тільки зріс. Це, зокрема, яскраво відбилася в його "Повісті про український народ" (1846). Займаючись слов'янознавчими дослідженнями, за рекомендацією професора П.Плетньова, він одержав відрядження до Польщі для вивчення мов, побуту, історії та культури західних слов'ян. Через кілька місяців після приїзду до Варшави, в 1847 р., його було заарештовано у справі Кирило-Мефодіївського братства й відправлено на слідство до Петербурга.

У вирокі йшлося про чотири місяці ув'язнення (в Петропавловській фортеці) й заслання до В'ятки. Завдяки клопотанню друзів покарання замінили поселенням (під наглядом поліції) в Тулі та заборонаю друкуватися. Оскільки ніяких конкретних злочинів йому інкриміновано не було, вже 1850 р. Куліш одержав дозвіл на повернення до Петербурга. Він цілком віддався літературній і науковій роботі, розгорнув широку суспільну й публіцистичну діяльність, хоча друкуватися йому дозволили тільки після смерті Миколи І.

У 1856—1857 рр. Куліш видає "Записки о Южной Руси" у двох томах, потім — перший історичний роман українською мовою "Чорна Рада" (1859). Цей твір ознаменував його перехід від романтичного сприймання національного минулого до історико-етнографічного реалізму. Куліш дивиться на козацтво критично, описуючи його не як однорідну людську масу, а як складний конгломерат осіб різного соціального походження і стану з несхожими прагненнями та

політичними переконаннями. Однак загалом його оцінка ролі козацтва в історії України залишається ще позитивною.

Наприкінці 50-х років у Петербурзі зібралося багато колишніх членів Кирило-Мефодіївського братства, зокрема М.Костомаров, В.Білозерський і Т.Шевченко. Залишаючись прихильниками ідей народної освіти й соціального звільнення, в обставині суспільних перетворень, ініційованих під егідою Олександра II, вони всі разом активно включилися в роботу. У той час на урядовому рівні постало питання про відкриття початкових українських шкіл, для роботи яких Куліш підготував і видав свою "Граматку" (1857).

Тоді ж у Петербурзі він заснував видавництво, де публікував українських письменників, минулих і сучасних, а також почав випускати альманах "Хата". Разом із В.Білозерським, М.Костомаровим і Т.Шевченком він створює петербурзьку українську "Громаду", більшість представників якої стояла на ліберально-демократичних позиціях. Члени цього товариства створили журнал "Основа", що виходив у 1861 — 1862 рр.; у ньому Куліш умістив кілька своїх літературних та історичних творів, зокрема один розділ "Історії України від найдавніших часів", "Хмельницину" і "Виговщину". У 1862 р. виходить друком його поетична збірка "Досвітки. Думи і поеми". Тоді ж, чи не першим серед інтелектуалів Наддніпрянської України, він устанавлює і підтримує зв'язки із західноукраїнськими (галицькими) народниками ("народовцями"). Із кризою українського національного (ширше — ліберально-демократичного) руху в 1863 р., у зв'язку з польським повстанням, у Петербурзі припиняється видання "Основи". Як державний службовець Куліш за призначенням у 1864 р. переїжджає в утихомирену російськими військами Варшаву. Там він уважно знайомиться з польськими джерелами стосовно української історії, зокрема козацьких часів.

У середині 60-х років Куліш активно співпрацював із галицькими народниками, друкуючи у львівських періодичних виданнях свої твори, зокрема "Руїну", присвячену страшним наслідкам гетьманських усобиць, а також польсько-російсько-турецьким війнам, що призвели до спустошення України після смерті Б.Хмельницького. Критичне висвітлення минулого, тим більше — співпраця з галицькими демократами, які перебували в підданстві Австрії, спричинили різке невдоволення начальства. Але Куліш відкидає вимогу припинити спілкування із львівськими друзями й 1868 р. йде у відставку.

Звільнившись від посадових обов'язків, він вирушає за кордон і безпосередньо знайомиться з культурою західних країн, але значну частину часу мешкає у Львові, де співпрацює з місцевими журналами й публікує свої переклади біблійних текстів українською мовою. За прикладом чеських слов'янофілів минулих десятиліть, він прагнув цілком відтворити Біблію народною мовою, що іноді призводило до курйозних зворотів. Однак створення українського перекладу Святого Письма, доступного розумінню простого народу, стало знаменною віхою в історії національної культури.

Наприкінці 60-х років ставлення Куліша до ролі козацтва в історії стає відверто негативним. Масові народні повстання XVI—XVII ст. він трактує тепер як руйнівну стихію, що протистоїть цивілізаторській місії Польщі на сході. Куліш не ідеалізує колоніальної політики поляків в Україні, бачить скоєні ними жорстокості, утиски народних прав і ганьблення святинь, однак

вважає вищим їхній культурний рівень.

Ці настрої, які багато в чому відтворювали традиції польської історіографії, було відображено в дослідженні "Перший період козацтва від його початку до ворожнечі з поляками", виданому у Львові 1868 р. Перебуваючи в Галичині й підтримуючи дружні стосунки як із місцевими русинськими (українськими), так і з польськими колами, Куліш докладав чимало зусиль для їхнього примирення. Але ворожнеча між цими таборами, на загальному тлі посилення в Європі націоналістичних настроїв, з кожним роком лише розгоралася.

Від початку 60-х років Куліш, як і багато інших українських та російських демократично настроєних інтелігентів, зі співчуттям і симпатією сприймав польський національно-визвольний рух. Але зневага, неприховане чванство, з якими багато поляків ставилися до всього українського (не тільки православного, а й греко-католицького), формували в нього дедалі критичніший погляд на роль Польщі у Східній Європі.

Розчарувавшись у цивілізаторських претензіях польських кіл, які дедалі дужче спиралися на ліберально настроєний щодо них уряд Австро-Угорщини, Куліш 1871 р. повертається в Російську імперію, де продовжує досліджувати історію українського козацтва. На схилі віку він цілком щиро схиляється до позитивної оцінки факту возз'єднання України з Московією. Він не ідеалізував російського самодержавства та його жорстокого ставлення до українського народу. Однак, дійшовши висновку про нездатність козацтва створити власну державу, гадав, що приєднання до Москви було найменшим із можливих лих (через хаос доби Руїни й цілком реальні для другої половини XVII ст. перспективи відновлення влади Польщі чи підпорядкування Туреччині). З цих позицій написані тритомна "История воссоединения Руси" з додатковим томом "Материалов" (1874—1877), а також "Мальована Гетьманщина" (1876) і "Казаки по отношению к государству и обществу" (1877).

У цих працях автор рішуче виступає проти ідеалізації козацтва та гайдамаччини, представляє їх як деструктивні сили, позбавлені державницьких ідеалів. Це, по суті, означало визнання панівних в офіційній імперській історіографії поглядів на минуле приєднаних земель та народів і викликало загальне обурення української громадськості.

Тим часом, гостро критичне ставлення пізнього Куліша до замолоду ідеалізованих явищ не означало його відходу від української культурно-творчої роботи. Обурений Емським указом 1876 р., який забороняв друкування українською мовою в Російській імперії, він у 1881 р. знову переїжджає до Львова, де видає другу збірку віршів "Хуторна поезія", в якій уміщує "Зазивний лист до української інтелігенції" із закликом іо культосвітньої роботи всупереч усім несприятливим обставинам.

Як і раніше, він докладав неймовірних зусиль до примирення українських і польських кіл у Галичині, але надаремно. Галицька національно свідомо громадськість, як і численні представники Наддніпрянської України та Слобожанщини, не могла пробачити йому намірковано-позитивної оцінки возз'єднання України з Московією і сприймала його однозначно негативно. Радикальна молодь також не поділяла його поглядів. Навіть давній товариш М.Костомаров ставився до переконань Куліша з явним несхваленням.

Розчарувавшись у громадській діяльності, Пантелеймон Олександрович на схилі літ повертається до рідних країв і оселяється на своєму хуторі Мотронівка на Чернігівщині, цілком віддаючись творчій роботі: пише драму "Байда, князь Вишневецький" і поему "Маруся Богуславка", видає в Женеві третю збірку віршів "Дзвін". Будучи поліглотом, він робить численні переклади українською мовою з Біблії, В.Шекспіра, Дж.Байрона, Й.В.Гете, Ф.Шіллера, Г.Гейне.

Водночас у тритомній монографії "Отпадение Малороссии от Польши" (1888—1890), а також у дослідженні "Українські козаки і пани в двадцятиліття перед бунтом Хмельницького" (1895) він і далі поглиблює ставлення до козацтва (зокрема й до визвольної війни під проводом Б.Хмельницького) як до деструктивного явища в українській історії.

Ці та інші праці вже літнього "хуторянина" (як він сам себе назвав) є важливим, хоч і суперечливим внеском в українську культуру. Цікаво, що й імперська історіографія, й українська національна критика, і радянська, — всі знаходили у творчості Куліша непримиренні стосовно своєї ідеології погляди, через що він був ними всіма якщо не відкинутий чи заборонений, то забутий.

Куліш скінчив свій вік "у сільському схимництві" на хуторі Мотронівка (тепер у складі села Оленівка Борзнянського району Чернігівської області) 2 (14) лютого 1897 р., на 78-му році життя, набагато переживши своїх товаришів по Кирило-Мефодіївському братству.

← Біля садиби-музею П. Куліша. "Куліш задумався".

Протягом усього життя Куліш відзначався надзвичайною працездатністю і щирим ставленням до своїх занять. У ньому повною мірою поєднувалися митець і вчений. Він яскраво, у барвах і постатях, бачив історію рідної країни і чудово знав її, проаналізувавши безліч українських, російських, польських джерел і документів, багато з яких були відкриті ним самим як археографом. Куліш однаково щиро й палко

захоплювався козацьким минулим України в молоді роки і громив, по суті, свої ж ілюзії в подальші роки життя, нерідко впадаючи в крайнощі. На старості він виявився чужим серед своїх і своїм серед чужих. Українське суспільство вважало його ренегатом, але він продовжував завзято трудитися, збагачуючи національну культуру новими перекладами й поемами. Офіційна російська історіографія прихильно сприймала його пізні об'ємисті історичні праці, але він не міг пробачити самодержавству заборону українського слова і прирік себе на добровільне сільське самотництво. При цьому на кожному повороті власного ідейно-творчого шляху Куліш залишався вірним собі та своїм переконанням.

З книги "100 найвідоміших українців"

Василь Олександрович Сухомлинський - видатний український педагог, письменник і публіцист.

Народився Василь 28 вересня 1918 р. в селі Василівка Онуфріївського району Кіровоградської області (на той час — Василівська волость Олександрійського повіту Херсонської губернії) у незаможній селянській родині.

Батько його, Олександр Омелянович, працював по найму як тесляр і столяр. Після приходу комуністичної влади в Україні був активістом колгоспного життя у селі, брав участь у керівництві кооперацією та місцевим колгоспом, виступав у пресі як сількор, завідував колгоспною хатою-лабораторією, керував трудовим навчанням учнів (з деревообробної справи) у семирічній школі. Мати — Оксана Юдівна — вела домашнє господарство, ткала полотно, фарбувала його і шила одяг не лише для своєї сім'ї, а й односельцям. Гарно вишивала. Багато уваги приділяла вихованню дітей: Івана, Василя, Сергія, Меланії. Вчила добру, чесності, людяності. Довгими зимовими вечорами за прядивом чи шитвом розповідала дітям казки, цікаві історії, читала книжки.

Пізніше Василь Олександрович писав: „Я не відчував би всієї краси літнього світанку в селі, якби в далекому дитинстві мене не вразили до глибини душі прочитані матір'ю слова Шевченка „Тихесенько вітер віє, степи, лани мріють, між ярами, над ставами верби зеленіють...”. Брат Василя Олександровича Сергій згадує: „Батько і мати наші були від природи народними педагогами... В сім'ї завжди було взаємне довір'я, повага до старших, праця... Я ніколи не бачив, щоб батьки марнували час, пам'ятаю їх завжди в роботі”. І дітей вони залучали до праці, навчали старанності та сумлінності.

У 1926-1933 роках В.О. Сухомлинський навчався у Василівській семирічній школі, де був одним з кращих учнів. Вчився добре, старанно, любив читати, гарно малював. Щоб зібрати гроші на книги, фарби, зошити, разом з однолітками та братами ходили на Новий рік посівати та щедрувати, а літом працював у колгоспі. У дитячому садку, який діяв в колгоспі на період літніх канікул йому доручали бути помічником вихователя. Він доглядав малюків, розповідав їм казки, читав книжки, проводив веселі ігри. Тому і вибір професії був не випадковий.

З книги
Славетний український педагог – гуманіст
(До 90-річчя від д.н. В.Сухомлинського)

Бо я — людина

Вечоріло. Битим шляхом йшло двоє подорожніх — батько й семирічний син. Посеред шляху лежав камінь. Батько не помітив каменя, спіткнувся, забив ногу. Крекчучи, він обійшов камінь, і, взявши дитину за руку, пішов далі. Наступного дня батько з сином йшли тією ж дорогою назад. Знову батько не помітив каменя, знову спіткнувся і забив ногу. Третього дня батько й син пішли тією ж дорогою. До каменя було ще далеко. Батько каже синові:
— Дивись уважно, синку, треба обійти камінь. Ось і те місце, де батько спіткнувся й

забив ногу.
Подорожні сповільнюють кроки, але каменя немає. Бачать, обабіч дороги сидить сивий старий дід.
— Дідусю, — запитав хлопчик, — ви не бачили тут каменя?
— Я прибрав його з дороги.
— Ви також спіткнулися й забили ногу?
— Ні, я не спіткнувся й не забив ногу.
— Чому ж ви прибрали камінь?
— Бо я — людина. Хлопчик зупинився у задумі.
— Тату, — запитав він, — а ви хіба не людина?

Соромно перед соловейком

Оля й Ліда, маленькі першокласниці, пішли до лісу. Після втомливого шляху вони сіли на траві відпочити й пообідати.

Витягли з сумки хліб, масло, яєчка. Коли дівчатка вже пообідали, недалеко від них сів на дерево соловейко й заспівав. Зачаровані прекрасною піснею, Оля й Ліда боялись поворухнутись.

Соловейко перестав співати.

Оля збрала недоїдки й шматки газети, кинула під кущ.

Ліда забрала недоїдки, загорнула в газету й поклала в сумку.

— Навіщо ти забрала сміття? — запитала

Оля. — Це ж у лісі... Ніхто не бачить...

— Соромно перед соловейком... — тихо відповіла Ліда.

Як Сергійко навчився жаліти.

Маленький хлопчик Сергійко гуляв біля ставка. Він побачив дівчинку, що сиділа на березі.

Коли Сергійко підійшов до неї, вона сказала:

— Не заважай мені слухати, як хлюпають хвилі. Сергійко здивувався. Він кинув у ставок камінець. Дівчинка запитала:

— Що ти кинув у воду? Сергійко ще більше здивувався.

— Невже ти не бачиш? Я кинув камінець.

Дівчинка сказала:

— Я нічого не бачу, бо я сліпа.

Сергійко від подиву широко відкрив очі й довго дивився на дівчинку.

Так, дивуючись, він і додому прийшов. Він не міг уявити: як це воно, коли людина нічого не

бачить?

Настала ніч. Сергійко ліг спати. Він заснув з почуттям подиву.

Серед ночі Сергійко прокинувся. Його розбудив шум за вікном. Шумів вітер, в шибки стукав дощ. А в хаті було темно. Сергійкові стало страшно. Йому пригадалася сліпа дівчинка. Тепер хлопчик уже не дивувався. Його серце стиснув жаль.

Як же вона, бідна, живе в отакій темряві?!

Сергійкові хотілося, щоб скоріше настав день. Він піде до сліпої дівчинки. Не дивуватиметься більше. Він пожаліє її.

Сьома дочка

Було у матері сім дочок. Ось поїхала одного разу мати в гості до сина, а син жив далеко-далеко. Повернулась додому аж через місяць.

Коли мати ввійшла до хати, дочки одна за одною почали говорити, як вони скучали за матір'ю.

— Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним променем, — сказала перша дочка.

— Я ждала тебе, як суха земля жде краплину води, — промовила друга дочка.

— Я плакала за тобою, як маленьке пташеня за пташкою, — сказала третя.

— Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки, — щебетала четверта.

— Ти снилась мені, як троянді сниться краплина роси, — промовила п'ята.

— Я виглядала тебе, як вишневий садок виглядає соловейка, — сказала шоста.

А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матусі взуття й принесла їй води в мисці помити ноги.

Як вберегти дитину: запобігання онлайн загрозам

Бути сучасними батьками непросто, але дуже цікаво. А безпечна поведінка в Мережі не означає — скучна! Дізнайтеся більше про можливості та загрози всесвітньої Мережі. Наші прості правила і поради допоможуть вам у цьому.

Поради батькам: як зробити Інтернет безпечною територією для дітей

1. Вивчіть питання, станьте експертами в інтернеті для своїх дітей.

Дослідження, проведене Інститутом соціології НАН України на замовлення «Київстар», показало: 76% батьків не знають, які сайти відвідують їхні діти. А ви знаєте?

Дізнайтеся, які потреби в інтернеті у дитини, які ресурси вона відвідує. Для цього станьте інтернет-користувачем і «потоваришуйте» зі своєю дитиною в соціальних мережах, знайдіть спільні інтереси в Мережі.

2. Встановіть сімейні правила користування Інтернетом.

Беручи до уваги вік дитини, встановіть кілька чітких правил для неї, які передбачають розклад, спосіб підключення та час користування Інтернетом. Дитина має розуміти, що ви довіряєте їй, і ці правила потрібні тільки лише для її безпеки в Інтернеті, а не тому що ви караєте її. Чим більше заборон — тим сильніше дитині хочеться їх переступити, тому потрібна довірлива розмова, де ви спілкуватиметеся на рівних і покажете повагу до самостійності дитини.

Обговоріть з дитиною ці прості **сімейні правила онлайн безпеки**.

— **Анонімність** — кращий спосіб захисту в Мережі. Під час спілкування через Інтернет завжди потрібно використовувати ніки (прізвиська) і не можна вказувати реальне ім'я, вік та адресу.

— **Сімейна онлайн безпека** — відповідальність кожного. Особистою інформацією можуть скористатися зловмисники. Тому не можна викладати в Інтернеті інформацію про сім'ю, її фінансові справи, адреси проживання та навчання, номери телефонів, кредитної картки або банківські дані. Також небажано розміщувати особисті та сімейні фотографії на публічних форумах, сайтах. Ніколи нікому, крім своїх батьків, не можна видавати паролі

Інтернету (навіть кращим друзям).

— **Віртуальний співрозмовник може видавати себе за іншого.** Тому не можна призначати зустрічі з віртуальними знайомими без дозволу батьків.

— **Вести себе в онлайні — як у реальному житті.** Точно так само, як у житті, в Мережі потрібно вести себе ввічливо, не робити того, що може образити інших людей або суперечить закону.

— **Звертатись за порадою — можна і потрібно.** Якщо в Інтернеті (у повідомленні електронної пошти, на сайті, форумі, чаті) що-небудь не зрозуміло, турбує або загрожує, завжди потрібно звертатися за допомогою до батьків. Інформація та послуги в Інтернеті не завжди безпечні, тому перш, ніж завантажувати, встановлювати чи зберігати що-небудь з Інтернету, потрібно отримати дозвіл батьків.

— **Віртуальний світ іноді коштує реальних грошей.** Завжди потрібно з'ясовувати, скільки коштують SMS на окремі Інтернет сервіси, адже вартість SMS в онлайн грі часто вказується без податків — тобто може бути значно більшою. Якщо така інформація не зрозуміла, потрібно звертатися за порадою до батьків, які допоможуть розібратися, скільки насправді коштуватиме SMS та чи варто його відправляти.

Будьте другом і радником, щоб дитина не соромилась і не приховувала від Вас свої труднощі в освоєнні Інтернету. Спілкуйтеся з чадом, обговорюйте його досягнення, пропонуйте допомогу, а також використовуйте спеціальні програми батьківського контролю.

3. Створіть територію безпечного Інтернету.

— Слідкуйте за тим, щоб на спільному комп'ютері не було інформації, яка небажана для Вашої дитини. Регулярно переглядайте електронну скриньку, не залишайте на робочому столі або в папках відкритого доступу документи та файли, які призначені тільки для дорослих. Використовуйте паролі для входу на комп'ютер під різними користувачами.

— Поясніть дитині, що робити з підозрілим матеріалом в Мережі, що клікнувши на посилання в електронних повідомленнях від невідомих відправників, або відкривши вкладення небажаних листів, можна заразити комп'ютер небезпечним вірусом. Якщо лист вимагає термінової відправки особистих даних, грошей і тому подібне, потрібно повідомити про це батьків.

— Технічні засоби обмеження доступу дитини до небажаного контенту мають використовуватися як дієвий допоміжний інструмент захисту. Існує спеціальне програмне забезпечення для батьківського контролю — на базі операційних систем, антивірусів, а також у вигляді окремих програм — використовуйте їх.

<http://online-bezpeka.kyivstar.ua>

- Жодної помилки! -
сказала вчителька,
переглядаючи домашнє
завдання учня. - Скажи,
Данилко, тільки чесно,
твоєму татові хтось
допомагав?

Чарівник прийшов у ліс,
фарби, пензлика приніс.
У діброві та садочку
стали жовтими листочки. (ьнетвоЖ)

- Пам'ятай, синку: ми живемо на землі,
щоб працювати!
- У такому разі, тату, я піду на флот.

Зрілі вишні у садку,
і сунички у ліску,
теплі дні, барвисті квіти
нам дарує щедре ... (отіЛ)

Переглядаючи щоденник, тато питає сина:
- Івасю, знову двійка з історії?
- Нажаль, татусю, ти ж знаєш, що
історія любить повторюватися.

Трох-торох, трох-торох,
з неба сиплеться горох:
не солодкий та смачний,
а холодний, льодяний. (дарГ)

- Лікарю, - схвилюваний голос по
телефону, - мій маленький син проковтнув
авторучку.
- Негайно виїжджай. Не застосовуйте
жодних заходів.
- А я вже почав писати олівцем, -
розгублено відповів батько.

Дивний гість прийшов на ґанок,
ще й замовив на сніданок
темряви і трохи ночі.
Як поїв — розплющив очі. (ьнеД)

Учень запитав учительку, скільки важить
Земля.
Наступного дня вона відповіла,
але учень знову поцікавився:
- З людьми - чи без людей?

Хто вночі у лісі, полі
побілив усе довкола?
Хто смереку і ялину
вбрав у сніжну козушину? (амиЗ)

Іде Михась до школи.
В одній руці несе торбинку зі сніданком, а в
другій книжки. Раптом підбігає сусідський песик
і вириває Михасевий сніданок.
Хлопчик кидає книжки на землю і кричить:
- Ах так! То бери й книжки і йди до школи!

Прийшла дівчина до хати,
узялась хазяйнувати:
вправно скриню відімкнула,
в жовту свитку ліс вдягнула. (ьнісО)

Учитель: Поясни, Юрку, як то сталося, що твій
твір про собаку такий самий, як і твого
товариша?!

Учень: Бо це той самий собака.

Ясне сонечко виходить —
слід у слід за мною ходить.
Я іду — вона іде,
сонце зникне — пропаде. (ьніТ)

"Викрутився"

Учитель у класі питає Миколу:

- Чому ти два дні не приходив у школу?
- Та я позавчора ішов через річку,
Крізь лід провалився в холодну водичку.
Весь день після того лежав і хворів
А мама аж двох привела лікарів...
Так то ж позавчора... а де був учора?
А вчора якраз біля вашого двору,
До школи йдучи, я із лікарем стрівся.
Ну, думаю, вчитель наш теж провалився.

«Розумник»

Ну і мама! Ну і тато!
Наче справжні дошкільнята!
Нічогісінько не знають
Смішно і сказати комусь!
Бо щодня мене питають
Лиш одне: "Чому?" й "Чому"...
Ти чому образив Вітю?
А чому отримав двійку?
А чому прийшов так пізно?
Ти чому в шкарпетках різних?
Ти чому такий непослух?
А чому не стелиш постіль?
Ти чому це вірш не учиш?
А чому портфель без ручки?
І чому такий синець?
Ох, настане мій кінець!
Не поясниш їм ніколи -
Хоч би й дуже захотів...
Треба їх віддати до школи -
Хай питають вчителів!

Провалився по коліна

— От на лижах я спустився!
Мчав, як тільки міг!
Та упав і провалився
По коліна в сніг...

— А чого ж в снігу шапчина
Й очі повні сліз?

— Провалився я по коліна...
Головою вниз!

Друге місце

— От я біг на лижнім кросі —
Не віддыхаюсь і досі!
Друге місце я зайняв,
І татусь мене обняв...
— Ну, а бігло ж вас багато?
— Бігли вдвох ми: я і тато!

Нічому не навчили

Маленький хлопчик вперше пішов до школи.

- Ну, і чому ж тебе, синку, навчили?
- Нічому, – зітхнув першокласник. – Звеліли завтра знову прийти.

Не піду до школи

Не піду до школи! – заявив хлопчик батькам після першого дня навчання.

— Ні читати, ні писати я не вмію, а розмовляти мені не дозволяють.

Усе я та я

— Уставай, Петрику, – будить мати першокласника, – пора до школи збиратися.

— Не хочу, – пхикає Петрусь, – усе я та я, хай сьогодні Оленка піде. – і показав на молодшу сестру.

Економія

Після закінчення навчального року другокласник Петрик прибіг додому і радісно закричав:

- Тату, мамо, я зробив для вас економію!
- Яку економію?
- Вам не доведеться цього року купувати мені підручники!
- Чому?
- Я залишився ще на рік у другому класі.

П. Гальченко

УРОКИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ШКОЛІ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Школа Українознавства в Сакраменто (Ранчо Кордова) цього року відзначає ювілей – 20 років з початку праці з нашим молодим поколінням, яке виростає далеко від батьківщини їх батьків. Ще на початку 80-х років у Сакраменто не було ніякого українського суспільного життя, але згодом, з прибуттям численних імігрантів, почали створюватись українські установи – в 1983 році зареєстрували Товариство Збереження Української Спадщини, а вже в 1990х – почали засновуватися українські церкви, а також відділ Української Кредитної Спілки, тобто Український банк, який відкрили тут українці з Рочестеру, штат Нью Йорк. А Школа Українознавства у Ранчо Кордові була заснована в 1992 р. дякуючи директорові Надії Калинюк та працівникові з Управи Шкільного дистрикту Джуді Луїс.

У нашій Школі Українознавства навчають дітей не тільки читати й писати, а також знайомлять з культурою, географією, літературою, історією України. Зокрема дуже допомагають учням уроки культури, які проводить професійний вчитель, Заслужена артистка України, Оля Герасименко-Олійник. Нам дуже пощало з приміщенням – маємо гарний зал, де можна влаштовувати музейні виставки, і ми цим користуємося.

Учасники вистави “Рукавичка” - учні 2-го класу з учителями О.В. Олійник і Т.О. Ромасьо.

У цьому навчальному році, починаючи з 14 січня, кожної суботи проходили уроки культури в різних класах. Другий клас (учитель Тамара Остапівна Ромасьо) поставив казочку “Рукавичка”. У класі всі діти захотіли взяти участь у п’єсці, тому п. Олійник “видумала” деяких нових звірятко і організувала дві групи артистів. Крім Мишки, Жабки, Зайчика, Лисички, Вовчика, Медведика і Кабана в рукавичку просилися Котик-Муркотик та Овечка-Мемечка. Учні дуже гарно виконали свої ролі, за що й були відзначені призами. Казочка була поставлена на сцені шкільного залу, прикрашеного картиною українського пейзажу, який малювали учні нашої школи під керівництвом професійної художниці Маргарити Чаплінської.

21 січня урок культури пройшов у 3-му класі (вчитель Наталя Анатоліївна Гайдучик). У цьому класі учні прийшли до залу, де були розміщені українські сувеніри та інші речі, які представляли певні ділянки українського побуту, культури, тощо. Після перегляду учні написали про свої враження.

Учні 3-го класу, вчителі Н.А. Гайдучик, О.В. Олійник та завуч школи Д.С. Домашук.

В 4-ому класі урок культури пройшов 28 січня. Керівник мистецьких програм школи О. Герасименко-Олійник на цей раз мала помічників при демонструванні українського музичного інструменту, бо у цьому класі є дві учениці - Сюзанна Гонтар і Анастасія Павлицька - які беруть участь в шкільному ансамблі бандуристів. Виставка, порівнюючи із 3-ім класом, також була розширена. Учні мали написати враження про виставку і про українську культуру.

В 5-А та 5-Б класах (учителі Ірина Степанівна Лещинська і Галина Казимирівна Кайдрис) урок української культури пройшов 11 лютого. Учні розділилися на дві команди і ведуча (О. В.Олійник) почала із запитань – команди мали подумати, на які секції поділена пересувна виставка. Дві команди більш чи менш відповіли правильно: українські народні костюми, речі для прикрашання житла (вишивка, кераміка, різьба, писанки, тощо), бібліотека з українськими книгами, виставка на плакатах – українські народні інструменти, а також виставка у малюнках та поздоровчих картках – Свята українського народу. Учням було показано книгу, видану в США, яка гарно ілюстрована фотографіями і малюнками і описує свята різних народів, які населяють нашу планету. На жаль, там не було нічого про українські свята, але п. Оля Олійник сказала учням, що вони завжди мають бути готові вміти розказати і показати щось цікаве про свої українські свята, а для того треба вчитися в українській школі, а також питатися своїх батьків, дідусів і бабусь.

У 6-му класі (учитель Анна Олексіївна Петрик) урок культури пройшов 18 лютого дещо відмінно. О.Г. Олійник принесла показати короткий фільм, який називається “За що я маю гордитися Україною?” авторства професора університету в Дейвісі, Андрія Криштафовича (батько дітей, які навчалися у нашій школі). Цей показ слайдів перераховує 12 причин, як наприклад: стародавня історія, прекрасна природа, збережені пам'ятки архітектури, чудові речі прикладного мистецтва, прекрасні традиції, відомі люди – вчені, музиканти, спортсмени. Також учні мали змогу доторкнутися до деяких речей, які демонструвалися на екрані – вишивок, різьби, та ін., що принесла п. Олійник. Учитель класу А.О. Петрик також продемонструвала свою

зацікавленість у гарно викладеному матеріалі, а також ще раз повторила з учнями пройдений матеріал. Для цього уроку п. Олійник склала анкету – запитник, де учні мали відповісти на питання, які можна було зразу знайти, якщо уважно переглядати фільм А. Криштафовича.

Для 8-го випускного класу було проведено відмінне міроприємство, яке вийшло святом для всієї школи, бо всі класи прийшли подивитися на цьогорічних випускників, які демонстрували український народний одяг з колекції Оксани Стус, Олі Олійник, Ніни Парк та ін. Для проведення цього уроку було запрошено етнографа з Києва (тепер з Сан Франциско) п. Оксану Стус, яка має чималу колекцію українських костюмів та інших музейних речей.

Такий практичний урок приносить користь, бо молоді люди мають змогу одягнути на себе “коштовні” речі, а саме - багато з одягу було вироблено давно і тільки в одному екземплярі. Костюми складаються з окремих частин, які відрізняються різними назвами (залежно від етнографічного регіону), видом, та ін. В різних регіонах України використовується різне взуття, головні убори, нижні та верхні частини одягу, але що спільне для всіх – це чудово вишиті сорочки у чоловіків та блузки у жінок та дівчат. Не всі костюми були продемонстровані на живих моделях, бо восьмикласників виявилось тільки 20, а в інші роки ми мали й по 40 моделей!

Діти молодших класів зачудовано оглядали своїх старших – як ті так неспізнанно змінилися?! Недаремно учитель 8 класу І.А. Ярмола висловила, що ніщо з одягу так не красить людину, як її національний одяг! Всі моделі виглядали дуже гарно, а ведуча п. Оксана Стус коментувала кожну модель, пояснювала, з якого регіону та з яких частин складається той чи інший костюм. На закінчення демонстрування всі моделі вийшли на сцену і зробили загальне фото на пам'ять, а п. Оксана закликала нашу молодь цікавитися культурними надбаннями свого народу, продовжувати українські традиції, а зокрема – одружуватися на українцях і весілля влаштовувати, дотримуючись українських традицій, як це роблять багато молодих людей в Україні. Бо ж як не ми, то хто?

Максим Веліган (Князь Володимир) і Мішел Ющук (Княгиня Ольга). Суламита Скоць – дівчина з Чернігівщини. Яна Коніщук – Слобожанщина.

*Ілона Семенюк у весільному вбранні з Центральної України. Данило Шевчик – козак.
Аліна Величко – Середня Наддніпрянщина. Олена Карпач – дівчина з Опілля (Західна Україна).*

Мар'яна Журавель – дівчина з Верховинського району, Гуцульщина, Орест Редько – гуцул, Анна Кучерова – дівчина з Косівського району, Гуцульщина. Марта Парк – дівчина з Буковини.

Ненсі Тиский та Назарій Калюта – Південь України. Ілона Кучма, Рувим Калюта і Діана Озмінська – молодь з Поділля.

Ангеліна Члек – дівчина з Рівненського Полісся, Наталя Колотюк – заможна селянка з Полтавщини і Оксана Фаск – дівчина з Городенківського Покуття.

Матеріал підготувала О. Герасименко-Олійник

Двомовні діти розвиваються активніше за ровесників

Столичний викладач англійської мови **40-річна Ганна Лавриненко** впевнена, з раннього віку дітей можна навчати двом мовам.

За статистикою, більше половини населення Землі — білінгви. Такі люди легко розмовляють двома мовами і вважають обидві рідними. Для України це явище дуже типове, у родинях часто розмовляють і російською, і українською.

Дитині легко вчити ці дві мови одночасно. Тому, наприклад, варто спробувати замість російської говорити з дитиною англійською.

Діти-білінгви розвиваються активніше за ровесників. З вивченням двох чи більше різних мов, у них постійно працює мозок, розширюється кругозір. Раніше науковці були впевнені, що дві мови шкодять дитині і вона розвивається повільно. Жодного підтвердження цьому так і не знайшли. Навпаки, 80% дітей -білінгвів розвиваються дуже швидко, у них виникає прагнення до пізнання, розвивається образне мислення. Але це в тому випадку, якщо дитина замість російської чи української вчить якусь іншу. Найчастіше — англійську чи німецьку.

Якщо вчите дитину двом мовам, треба опановувати письмо і говоріння одночасно. А то вийде так, що одна мова - "для читання", а інша - "для говоріння".

Двомовні діти не обов'язково стають перекладачами. Дитина не завжди знає обидві мови однаково, не завжди запас слів дозволяє ідеально перекладати. Найкраще діти добре говорять іноземною у побуті.

Двом мовам найкраще починати вчити дитину у 2-3 роки. У цьому віці легше навчитися іноземної, не запам'ятовуючи складні правила. Дитина просто сприймає другу мову як рідну.

Інколи діти змішують і плутають дві мови. Дитина адаптується до ситуації, у яку потрапляє. В ідеалі має бути так: батько говорить з дитиною однією, а мати — іншою мовою. Тоді юний поліглот мови не змішуватиме.

Якщо хочете, щоб обидві мови стали рідними для дитини, їй треба навчитися думати на обох. Це займає дуже багато років. Доведено, що людині треба щодня вчити іноземну мову по 3 години протягом 7 років, щоб почати думати нею. Але якщо потрапити у середовище, де іноземною мовою говорять усі, досконале знання мови прийде на 5 років раніше.

Катерина ГОНЧАРОВА
<http://gazeta.ua/articles/lis-children>

Шкільний ансамбль бандуристів і хор. Керівник Оля Г. Олійник, 2012 р.

